BUDAPESTI CZÉGEK.

Fényképészeti készülékeket

műkedvelők számára, **legujabb uti távcsöveket** kitünő **szemüvegeket** és **orrcsiptetőket**, megvizsgált **maximal-lázhőmérőket, Aneroid (légsulymérőket)** szabadalmazott **rajzeszközöket** ajánl
CALDERONI és Társa Budapest.

Az 1890: XIV. törvényczikk alapján létesitett
MAGYAR IPAR- ÉS KERESKEDELMI BANK-RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.
Budapest, V., nádor-utcza 4. sz.
Teljesen befizetett részvénytőke 5,000.000 frt.
V–VI. ker. fiókosztály Podmaniczky u. 2. (Váczi-körút sarkán.)
VI–VII. k. fiókosztály Teréz-körut 2. (Király-utcza sarkán.)

TESTORY ÉS FIA
Váczi-utcza 24. BUDAPEST, Váczi-utcza 24.
a nagy Kristóf átellenében.
Alapittatott 1805-ben.
Bel- és külföldi műipar, lámpa, díszmű- és bőrárúk főraktára.

Toronyórákat
legolcsóbban, legujabban és legjobban készit:
Mayer Károly L.
óragyára,
Budapesten, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzékek bérmentve.

KERTÉSZ TÓDOR
bel- es külföldi müiparáruk raktára.
BUDAPEST
Dorottya-utcza 1. sz.
Kivánatra uj nagy képes árjegyzéket bérmentve küld.

Hoffmann és Schlosser
butorkereskedők, kárpitosok és diszitők
BUDAPESTEN,
IV. ker., Hatvani-utcza 11. szám, I. emelet,
(a Neruda-féle üzlet melletti palota).
Képes árjegyzékeket ingyen és bérm.

Legolcsóbb ezüst!
A királyi zálogházban nagyobb részletekben vásárolt régi ezüstöt eladok, latonkint 1 frt 5 kr.-tól kezdve följebb. Ugyszintén aranyneműek, drágakövek és órák, a legolcsóbb árakon, nálam folyton raktáron vannak.
HEUFFEL,
Koronaherczeg-utcza 7, az udvarban balra.

Fényképészeti készülékek és kellékek
legnagyobb és leggazdagabb raktára.
Árjegyzékek ingyen és bérmentve.
Eisenschiml és Wachtl
Budapest, Váczi-utcza 12.
Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62. sz.
Alapittatott 1856-ban.
Többször kitüntetve. — Telefon.

LATZKOVITS A.
(Budapest, váczi-utcza 22)
specialis készitője jó szabásu **férfi-ingeknek** dús választék franczia és angol **férfi-divat-** és finom **szövött áru** czikkekben.

KÖZPONTI
VÁLTÓ-ÜZLET RÉSZV.-TÁRSASÁG
IV., Bécsi-utcza 4. szám,
legelőnyösebben vesz és elad mindennemű értékpapirokat és pénznemeket.

BERÉNYI HENRIK
női ruha készitési terme.
Budapest,
Kristóf-tér 6. sz.,
ezelőtt József-tér 14.
Nádor-utcza sarkán.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnálkapható:
Az Atlasz-család.
Regény.
Irta: Csiky Gergely.
Ara füz 2 frt.

Hirdetések felvétetnek a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában, Budapest, IV. ker. Egyetem-utcza 4. szám alatt.

Vas ágyak

matráczczal	frt	10
gyermek-ágyak	«	9
sodronymatráczok	«	10
mosdó-asztalok	«	4
gyermekkocsik	«	12
kerti padok	«	7
kerti székek	«	3
kerti asztalalok	«	8
kerti sátorok	«	60

szilárd minőségb. szállittatnak
Wolf Soma
vasbutor-gyári raktára
Budapest,
Dorottya-utcza 2/v.

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:
Kisfaludi
Kisfaludy Károly minden munkái.
Hetedik bövitett kiadás.
A költő aczélmetszetü arczképével.
Sajtó alá rendezte
Bánóczi József.
— Hat kötet. —
Ára füzve 8 frt.
Vászonba kötve 12 frt

Kisfaludi
Kisfaludy Sándor minden munkái.
Negyedik kiadás. Nyolcz kötet.
Kiadja
Angyal Dávid.
A költő aczélmetszetü arczképével.
Ára füzve 12 frt.
Vászonba kötve 15 frt.

Hazánk legkedveltebb savanyuvize.
Borral használva kiterjedt kedveltségnek örvend
a mohai
ÁGNES
forrás.
Legjobb asztali és üditöital. Kitünő szolgálatot tesz az emésztési zavaroknál.
A Kolera-megbetegedés ellen präservativ gyogyszernek bizonyult.
Friss töltésben mindenkor kapható **Édeskuty L.** cs. és kir. és szerb kir. udvari szállitónál Budapest.
Ugyszintén minden gyógyszertárban, fűszerkereskedésben és vendéglőben.

Árverési hirdetmény.

A m. kir. államépületi felügyelőség közhirré teszi, hogy a m. kir. államkincstár tulajdonát képező, a főváros pesti részén, az V. ker., Gorove-, Alkotmány-, Honvéd- és Kálmán-utczák által határolt 1009. számu tjkben 1018/a. h. r. sz. alatt fekvő 896·70 □ öl kiterjedésü telek 150,000 frt kikiáltási becsár mellett f. évi augusztus hó 12-ik napján d. e. 10 órakor zárt irásbeli ajánlatok mellett árverés utján el fog adatni, megjegyezvén, hogy a zárt irásbeli ajánlatok tárgyalása előtt nyilvános szóbeli árverés is fog tartatni.

A feltételek a m. k. államépületi felügyelőség hivatalos helyiségében (I. ker. vár, Perényi utcza 2. sz.) d. e. 10—12 óra között megtekinthetők, s ugyanott lesznek benyujtandók a fent kitüzött nap délelőtti 10 óráig a magyar nyelven szerkesztett és 50 kras bélyeggel ellátott ajánlatok is.

Budapest 1893 juius 12-én.

A folyó évi junius 5-én Budapesten megalakult
Magyar villamossági részvénytársulat
a nagyérdemü közönség tudomására hozza azt, hogy működését megkezdette.

A **magyar villamossági részvénytársulat** a «Ganz és Társa» vasöntő- és gépgyár részvénytársasággal kötött egyezmény alapján a «Ganz és Társa» czég- és Budapest fő- és székváros között a villamos világitás ügyében kötött szerződést átvette, s igy Budapest fő- és székvárosában az emlitett szerződés értelmében a villamos világitást és erőátvitelt a **magyar villamossági részvénytársulat** fogja szolgáltatni.

E czélra központi villamos telepe Budapesten, a külső váczi-uton épül és épitése annyira előre haladt, hogy a **magyar villamossági részvénytársulat** központi villamos telepe már a folyó év őszén üzembe vehető.

Ez okból a **magyar villamossági részvénytársulat** már most elvállalja a lakásoknak, üzleteknek, telepeknek és más helyiségeknek villamos világitásra vagy ipari erő-szolgáltatásra való belső berendezését, valamint elvállalja az általa épült, mint az esetleg más vállalkozók által netán már eszközlött villamos berendezéseknek a fő- és székváros balpartján épugy mint jobbpartján fektetendő kábelhálózatához leendő csatlását és a villamos áramnak annak idejében leendő rendes szolgáltatását.

A **magyar villamossági részvénytársulat** ügykörébe felvette továbbá azt, hogy Budapesten kivül, villamvilágitásra és központi villamtelepek felállitására más városokban és községekben is engedélyeket szerez és ott, a mennyiben a távvezetés szükséges, az általánosan kitünőnek elismert Ganz-féle transformator rendszert (Zipernowsky-Déry-Bláthy szabadalma) fogja alkalmazni. — Tervezetekkel és költségelőirányzatokkal, valamint netalán kivánt felvilágositásokkal szivesen szolgálunk.

Jelentkezések budapesti központi villamos telepünkhöz való csatlakozás iránt elfogadtatnak ideiglenes irodánkban

V., Thonet-udvar, II. em., II. lépcső,
nemkülönben Ganz és Társa czég városi irodájában, (Gizella-tér, Haas-féle palota.)

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utcza 4. szám.)

30. SZÁM. 1893. BUDAPEST, JULIUS 23. 40. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt egész évre 12 frt, félévre — 6 « | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt, félévre — 4 « | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.—, félévre — 2.50 | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó

JÓZSEF FŐHERCZEG A CRKVENICEI TENGERI FÜRDŐBEN.

József főherczeg az idei nyarat a magyar tengerparton tölti. Fiumei híres paradicsomában piheni ki fáradalmait, a melyekkel honvéd főparancsnoki szemléje jár, s a tenger friss levegője és boldog családi köre újra felüdíti őt, testben és lélekben egyaránt. A főherczeg a magyar kikötővárosból gyakran tesz kirándulásokat a magyar tenger környékeire s legutóbb is a «Deli» gőzösön behajózta a Quarnero legszebb pontjait.

József főherczeg családjával és nagy kiserettel meglátogatta ezuttal *Crkvenice* tengeri fürdőt is, a melynek sorsa iránt rendkivül érdeklődik, annyival is inkább, mert e fürdő-telepnek védnökségét magára vállalta. Ez a tengeri fürdőhely, melyről mind sürübben irnak a lapok, valóban méltó a kitüntető figyelemre és érdeklődésre.

Crkvenice horvát földön, tehát a magyar korona területén fekvő mezőváros, háromezer lakossal, kicsiny kikötővel. A fiumei vasutállomástól hajón másfél óra, kocsin három óra, s Plase állomástól kocsin másfél óra távolságra van.

A Quarnero mentén vonuló út, a természeti szépségek egész sorát tárja elénk. Maga a község rendkivül érdekes fekvésü, s már a festői táj kedvéért is érdemes fölkeresni.

A városka magas hegység tövében, közvetlenül a tenger mellett fekszik, mint egy oda rakott fecskefészek. A várost olajfa- és babér-kertek tarkítják. A part lankásan merül a tengerbe, melyből Crkvenicével szemben a buja növényzetü Veglia szigete emelkedik ki.

A velenczei Lidótól elkezdve, éjszak felé az adriai tengerpart mentén nincs egyetlen egy hely sem, Abbaziát sem véve ki, mely gazdag természeti szépségeinél fogva annyira alkalmas volna tengeri fürdőnek, mint *Crkvenice*, vagy mint újabban nevezni szeretik: *Szent-Helena*. A rendkivül csekély esésü part, a tengerfenék alkalmas volta, melyet eltérőleg a Quarnero sziklás és hirtelen eső partjától, fél kilométernyire be a tengerbe, finom homok borít, úgy, hogy az ember azt hiszi, bársony szőnyegen jár, valamint az a körülmény, hogy ugyanilyen távolságra lehet a tengerben járni a nélkül, hogy nagyobb mélységre bukkanna az ember, lehetővé teszi még asszonyoknak és gyermekeknek is, hogy egész kirándulást tegyenek a tenger vizében. A fürdés a lehető legbiztosabb, mert a víz sekélyes volta lehetetlenné teszi a czápák és más tengeri állatok közeledését. Szóval a part kedvező alakulata bizvást összehasonlítható bármelyik éjszaki fürdő part-alakulatával.

Petrak A. amateur-fényképe után.

MÁRIA DOROTTYA FŐHERCZEGNŐ MINT KORMÁNYOS A «DELI» GŐZÖS FEDÉLZETÉN.

Az éghajlat igen szelid, s a bórát felfogja a hátul emelkedő hegység. A havat ott nem ismerik, sem a ködöt. Levegője mindig tiszta, enyhe és száraz. A fürdő-évad április havától október végeig tart, s télen mint klimatikus gyógyhely használható. Enyhe, meleg tengeri levegője tüdőbajosoknak, elgyengült embereknek és főleg idegbajosoknak jótékony hatású. A legkellemesebb két hónap november és deczember. Szakférfiak állítása szerint éghajlata jobb, mint Abbaziáé s nem áll a Rivieráé mögött.

A tengerparton jelenleg ideiglenes fürdőtelep van, melyet már is nagy számmal látogatnak különösen a szerbek, a kik itt könnyű szerrel és olcsón jutnak pompás tengeri fürdőhöz. Az idei fürdővendégek száma közel ötszázra rúg.

Crkvenice felvirágzása azonban a közel jövőben várható. Magyar és horvát pénzes emberek épen most társaságot alapitottak, mely egy millió forintnyi részvénytőkével európai szinvonalon álló fürdőtelepet fog létesiteni a kies helyen. A part mentén egész sor nyaralót és pavillont emeltet s közepén lesz a százhúsz szobás vendégfogadó, az óriási gyógyteremmel. A tervek már készen vannak, s a jövő héten mutatják be *Khuen-Héderváry* Károly gróf horvát bánnak és *Batthyány* Lajos gróf fiumei kormányzónak, a kik melegen ohajtják a terv megvalósulását.

De legbuzgóbb jóakarója a tervnek maga *József* főherczeg, a kinek a bájos fekvésű hely annyira megtetszett, hogy ott nagyobb területet vásárolt s megvette a Crkvenice egyik nevezetességét képező Frangepán-kolostort, mely ott emelkedik a fürdőhely közelében, közvetlenül a tengerparton. Az ódon épület falait a tenger mossa. A kolostorral összefügg az építészeti tekintetben érdekes templom.

József főherczeg rendeletéből már hozzáfogtak e nevezetes történelmi műemlék restaurálásához. A kolostorból, hol a munkálatok közben rend-

kivül becses régészeti emlékekre bukkantak, *sanatorium* lesz, melyet *József* főherczeg a honvéd tisztikarnak ajánl fel. Az egészségükben megtámadott honvédtisztek gyógyúljanak meg a magyar tenger partján!

A főherczeg ezenkivül még egy pár nyaralót épittet részint családja, részint vendégei számára. A part mentén pedig tropikus kertet létesít. «Olyan lesz az,—mondta a fenséges úr a minap nála járt crkvenicei küldöttségnek, — hogy messze földön nem lesz párja.»

A páratlanúl szép fürdőhelyet *József* főherczeg a «Deli» gőzössel menve, — miközben hol maga a főherczeg és leánya, *Mária* Dorottya főherczegnő, hol egyedül a főherczegnő állt a kormánykeréknél, — a mint az képeinken is látható, — megmutatta családjának és vendégeinek.

Mi hazafiúi szempontból is örülünk, hogy a magyar tengerparton egy új tengeri fürdő létesül, mely hivatva van arra, hogy itthon tartsa most még külföldi tengeri fürdőkre járó hazánkfiait.

Dr. Kovács Dénes.

ICZI PICZI KIS MADÁR...

Iczi piczi kis madár
Rengő puha fészken,
Boldogságod, gyönyöröd
Beh örömest nézem!
Míg daloló ajakad
Édes csókba fúlad,
Hol elhagytad, folytatom
S én dalolom rólad:

Viszi tovább a madár
Fiait repülve,
Száll lihegve a sereg
S örömest megülve;
De bogárka repdes ott
Most a fénysugárban.
Úzni kell azt szaporán,
Míg a napvilág van.

«Mindenhez kell tudomány
Ezen a világon;
De a kicsi szívbe' van
Csak a boldogságom!» ...

Látom, látom, kis madár,
«Hasznos a munkájuk,»—
Látom, látom, ez az ő
Másik tudományuk.

Kiröppenti fiait
A madár dalomra,
Viszi őket fel s alá,
Légben kavarogva
Viszi fel a magasba,
Viszi le a völgybe,
Kínyóleste bokorra,
Viharűzte tölgyre.

Iczi piczi kis madár
Rengő, puha fészken,
Boldogságod, gyönyöröd
Beh örömest nézem!
Csókolózó ajakad
Dalra nyitod újra
Shangod, mint a trombita
A fülembe zúgja:

Látom, látom, kis madár,
«Legyen erős szárnyuk,»—
Látom, látom, ez az ő
Első tudományuk.

«Ahoz kell csak tudomány
Ezen a világon,
A min épül, a min áll
Az én boldogságom!»

Fejes István.

A NÁNÁSI TEMETŐBEN.

A nánási temetőben
Leveles, nagy fák alatt,
Ott írtam én, a szívemből,
A legbúsabb dalomat.
S ott bolyongva from most meg
Testamentom-levelem:
A nánási temetőben
Porladozzon tetemem.

Sokat láttam, sok temetőt,
Szemvidítót, ékeset,
Oh, de ilyen engesztelőt,
Megnyugtatót, keveset;
Lám, szívemnek mily nagy kárt tett:
Édes apám' elvevé;
Mégis, mégis, ide jövе,
Lelkem nyugtát itt lelé.

Áldva légy, oh, temető, te!
Áldott sors, hogy halni kell,
Lefeküdni, s álmadozni,
S nem gondolni semmivel;
Itt alszom én, — s ezt az álmot
Szét nem tépi senki tán,
Mint a hogyan összetépték
A mit élve álmodám!

Igmándi Miklós.

A HUSZONÖT BIRKA.

Juhász-történet. (Vége.)

Irta SZIVOS BÉLA.

Péter halálos holt rémültében újra neki veselkedett, s addig kinlódott, addig makogott, míg egyszer csakugyan kiszorult belőle egy világosan érthető «kukurikú».

E hangra a kisértetek megálltak s csontújjaikat feltartva, ijjedten elkezdtek pisszegni:

— «Pisz — pisz — pisz!»

Az erre beállott halotti csendben Péter megint egyet kukorikolt.

— «Kukurikú!»

A mint ez elhangzott, a barát oly sietve kotródott le a szószékből, hogy csontjai is szanaszét elmaradoztak utána. A kisértetek pedig hirtelen az oltár előtt csoportosulva, rémült hangon suttogták:

— «Kakas — kakas — kakas!»

Péter vérszemet kapva, harmadikat kukorikolt. Mire a kisértetek rettentő zúgásban törtek ki:

— «Menjünk — menjünk — menjünk!»

Erre szörnyű recsegés, dörgés, jajgatás, siránkozás, csörömpölés hallatszott, a templom fala, harangláb, oltár, szószék összeomlott, megnyiltak a kripta-ajtók, sírhalmok, s kisértet, minden egy pillanat alatt eltünt.

Nagyot villámlott a nyugati égbolton, mely egy perczre mindent kékes fénybe borított, s világosan látható lett, hogy a rom épen olyan állapotban van, mint az este volt és sem kisértetnek, sem barátnak semmi nyoma, csak egy bagoly rikoltozott a toronyrom tetején.

Péter szivéről mintha mázsás követ gördítettek volna le. Megkönnyebbülten nagyot sohajtott, verejtékét letörölte s fekhelyéről felczihelődött.

Közben az ég egészen beborult, csak egy-két csillag látszott még emitt-amott, a miből azonban Péter mégis kilátta, hogy éjfél jóval elmult, s úgy egy óra tájban lehet az idő.

— «Menjünk ez átkozott helyről», mormogá, s kutyáinak halkan füttyentve, megindult nyáját felkeresni.

A mint megint egy nagyot villámlott, csakhamar meglátta a nyájat. Rég jól lakott már s csomóba összebujva csendesen ott feküdt egy partos oldalban.

Csakhamar felköltötte a vezér ürüt, s a hogy csak lehetett, gyorsan megindított kifele a tarlóknak. Sietni is kellett, mert nemcsak a kisértetek emléke zavarta, hanem az eső is, mely vastag, ritka cseppekben elkezdett szemetelni. Pedig ha felázik a föld, el lehet a birkanyomon menni, s könnyen rásütik az emberre a bitangolást.

De hát az eső elhúzódott másfelé, még a porát sem verte el, s Péter szerencsésen haza érkezett még hajnal hasadta előtt a karámhoz.

Másnap reggel alig, hogy kiérkezett a bojtárja, a ki tegnap dög-böröket vitt be a gazdának, felkászolódott Péter, eleséget rakott iszákjába s azt mondta a bojtárnak:

— «Te, én most elmegyek. Nem tudom meddig leszek oda. Hiba ne legyen a nyáj körül. Ha meg, tudod, akár a Csámpás Marczi, akár Berbécs Pista, akár más, olyan került birkát hozna valamerről, be ne vedd a nyájba, se át ne bilyogozzátok. A mi tejet kifejsz, mind be kell adni a gazdának, nem úgy, mint... No, de hát nem beszélek sokat, csak, hogy eszeden járj, mert nem jól van a világ sorja!»

Ezzel Péter ráigazodván szamara hátuljára, főbe kollintotta paripáját, koczogva megindult a Tiszának, s csakhamar eltünt a buczkák közt, csodálkozó bojtárja szemei elől.

Gyorsan poroszkált tovább-tovább. Átment a Tiszán, át két-három falun, mig végre a negyediknél megállott, s azt kérdezte a faluszéli csárdástól, hogy hol találhatná meg a látó embert?

— «A látó embert, földi? Azt bizony itt találhatja kend meg a mi határunkban. Ott lakik a temető mellett, csakhogy nem tudom, beszélhet-e kend most vele, nincs-e elrejtőzve, mert sokszor elrejtőzik, s akkor két hétig is a másvilágon jár, meg az angyalokkal beszél. De nincs is olyan, a mibe bele ne látna, meg a mit meg ne tudna mondani. Hiszen csak a magam esetét mondom el. Tavaly egy reggel látom, hogy a kutyám ott kinlódik a kerítés mellett ni, rágja a földet, hencsereg, ordít, hányja a tajtékot. Elébb azt gondoltam, hogy megveszett, de a mint látom, hogy a farkát csóválja rám, mindjárt tudtam, hogy nem veszett ez meg, hanem megrontották. Mit csináljak? A kutyát nagyon sajnáltam, mert szerfelett jó ugatós; azt gondoltam hát magamban, hogy én bizony elmegyek a látó emberhez, majd megmondja az, mi a baja. El is mentem. S a mint a sort elpanaszolom, a látó ember is mindjárt azt mondja, hogy az a kutya bizony csakugyan meg van rontva. Még pedig egy czigányasszony rontotta meg. Ki is tanított mindjárt, hogy mit csináljak. Azt mondta, hogy menjek haza, vettessem le a feleségemmel a ruháját, tegyem a küszöbre s verjem végig jól baltafokkal. Azután nézzek ki a czigányokhoz s majd meglátom, hogy mi lesz a dologból. No, jól van. Megfogadtam a látó ember szavát, s váltig szabadkozott a feleségem, küszöbre tettem a ruháját, s amúgy istenigazában végig tapogattam a baltafokkal. Azzal mentem ki a sátoros czigányokhoz. Épen amott tanyáztak három szekérrel a domboldalban ni! Hát még jó messze járok, már akkor hallom, hogy ugyancsak acsarkodik az egyik szekér alatt egy czigányasszony.

— «Hát téged mi lelt, te?» mondok, a mint odaérek.

— «Jaj, nemzetes gazduram, én nem tudom mi lelhet, úgy érzem, mintha az egész testemet baltával törték volna össze!»

— «No, én aztán mindjárt bele láttam a sorba, kivált hogy megismertem a czigányasszonyt, a' biz előtte való nap járt itt, s erőnek erejével ki akarta a pipámból a bagót veretni, s hogy oda nem adtam neki, azért haragudott meg rám. Azt mondom aztán neki:

— «Te rontottad meg a kutyámat, hanem míg meg nem gyógyul, minden nap ilyet kapsz, mint ma! Egyebet nem mondok.» — Azzal haza jöttem, hát uramfia, örvendezve szalad elébem a kutya; már akkor semmi baja sem volt!»

Péter, a ki e beszéd alatt leszedte a tergenyét szamaráról, nagyot sohajtott:

— «Jaj, csakhogy nem ilyen ám az én bajom. Másvilági sor az, hallja kend. Nem tudom aztán bele lát-e az ilyesmibe az a látó ember!»

— «Bele lát-e? Nincs olyan, a mibe az bele ne látna, hisz mondom, hogy mikor elrejtőzik, mindig a másvilágon jár. Lám, a minapában is, hogy Tóth Jánosné megkérdezte tőle, hogy van az ura a másvilágon, — nem megmondta neki? Meg biz az, de még izenetet is hozott tőle, hogy kire hagyja a homokháti szőlejét, ha meghal! Úgy biz az. Aztán máskülönben is igaz ember az. El nem venne sem pénzt, sem ajándékot senkitől. Ha ilyesmit akarnak neki adni, megharagszik, s azt mondja, hogy ha már épen akarják, hát tegyék oda az ajándékot a tornáczba, egy félfenekű hordóba, onnan majd elviszi a lélek a szükölködőknek. — Igaz ember az, barátom, segít a szegény ember baján, elmehet ahhoz bátran, akármi nyomja a lelkét!»

Péter aztán, miután szamarát s magát jól tartotta, csakugyan fel is kereste a prófétát. Otthon volt épen, ott hevert a tornáczon egy ócska vaczokban.

— «Jókor jöszsz, atyámfia, — mondá síri hangon a látó ember, a mint Péter köszöntését elfogadta, — épen most jöttem haza amonnan, messziről. Nagy baj hozott ide, úgy-e? Jól tudom, hogy micsoda, de azért csak mondd el, hadd hallom a magad szájából. Úr és minden angyalai legyenek mi vélünk!»

Péter szörnyen csodálkozott, hogy a látó ember tudja az ő baját, lám csakugyan olyan, mint a milyennek beszélik! Azzal hozzá fogott a kisértetes történethez, s mindent elmondott tövéről-hegyére.

— «Csakugyan úgy esett, fiam, igazán mondtad el, úgy, a hogy volt, — mondá a látó ember, mikor Péter beszédét bevégezte. — Tudtam, még mikor ide sem indultál. Hej, hej, biz ez nagy baj, nagy baj! Im mondom néked, bűnös földi halandó: sokak a te vétkeid, miként a tengernek fövénye, avagy a mezőnek füvei. Ám jöve neked intés, miképlakolsz! Vigyázz azért bűnös lelkedre, hogy a gonosz kezére ne jusson. Im, jelentem tenéked, földi halandó, mondjál hét hétig minden nap kilencz Miatyánkot, kilencz Hiszekegyet, kilencz Üdvözlégyet, mert különben jaj a te lelkednek! Elmondám. Amen!»

Ezzel a próféta égnek meresztette szemeit, de úgy, hogy azért a tornácz végén levő ócska hordóra is láthasson, vajjon tesz-e bele Péter valamit a lelkek számára? De biz annak eszébe se jutott ilyesmi. Mire a látó ember túlvilági hangon utána szólott az induló Péternek:

— «Ide figyelj még, földi halandó, im látám az egekben eme parancsolatot: többé ne lopj, a mit pedig eddig eloroztál, szolgáltasd vissza kinek, kinek. Úgy legyen, a hogy mondom, mert lészen sirás, rivás és fogak csikorgatása!»

Péter aztán nagy gondolkozva haza szamaragolt, s elmondott feleségének mindent.

Az asszony, egy kardos, tüzről pattant, szabad szájú menyecske, hitetlenül rázta a fejét:

— «Álmodta kend azt!»

De Péter váltig erősitette, hogy ő bizony nem álmodta, sőt olyan bizonyos a dologban, hogy akármint lesz is, de ő a lopott jószágot mind haza adja, a hogy a látó ember meg a hajdani juhász lelke megparancsolta.

Az asszony majd leforrázta urát eme jámbor szándékáért, de Péter rendületlenül állott elhatározása mellett; hiába lármázott a felesége, hogy ilyen bolond, olyan bolond, kisértetet, mindent úgy álmodott, hogy a látó ember is hazudott, s más efféle.

Végre Péter, nem állhatván a lármát, szamarára kapott s a nyáj felé indult. Útközben egyre mormogta magában:

— «Nem álmodtam, dehogy álmodtam, visszaadom a birkákat!»

Eszébe jutott ugyan, hogy huszonöt birka vajmi kevés, mert bizony hej sok elkallódott apránként az ő kezén, de hát erről már nem tehet, s a látó ember sem mondott felőle semmit.

A következő napokban aztán csodák történtek. A kinek ötödik-hatodik határ ellen a mostani két-három esztendőben birkája veszett el, egy reggel csak udvarán találta az elveszett jószágot, igaz, hogy bilyogja ki volt vágva, de máskülönben igen jó állapotban, egészen kihizva, A hány ilyen megkerült birkával dicsekedett egyik-másik gazda, annyival fogyott a Péteré, míg egyszer csak a híres huszonötből egyetlen egy sem maradt.

Péter olyan könnyen érezte magát, mint a madár. De nehány nap mulva ujra elkezdett szomorkodni. Hét számra sem lehetett szavát hallani, kedvetlen, mogorva volt, nem törődött semmivel. Botjára támaszkodva óraszámra elnézegette a legelésző birkákat, majd hátat fordított a nyájnak s nem bánta volna, ha mind elhordja is a farkas. Közben meg-megcsóválta a fejét és sohajtott nagyokat, roppant nagyokat.

Így ment ez vagy három hétig, s a bojtár már azt gondolta, hogy megnémult a gazdája, midőn egyszer meghallja, a mint Péter magában dörmögi:

— «Birka nélkül mit ér az ember élete!»

Majd egy kis idő mulva a bojtárhoz fordult:

— «Te, láttál-e már kisértetet?»

— «Én, gazduram? Nem láttam én színét sem, azt sem tudom, fán terem-e, vagy amúgy költik!»

— «Hát álmodban?»

— «Úgy se láttam, mert hisz, hogy nem is igen álmodok.»

— «Mégis álmodhattál te valamikor, csakhogy elfelejtetted. Úgy-e?»

— «Hát hiszen én azt sem bánom; ha gazduram akarja hát lehet, hogy álmodtam.»

— «Mondom!» — szólt Péter örvendezve; — mondom, megeshetett biz az magamon is.»

Ezután sokkal vidámabb lett Péter, s mindinkább elmaradozott az a mély szomorúsága.

Egyszer, a mint az országút szélén legeltetett, egy nyáj gyönyörű juhot hajtottak arra, olyat, a milyet még az előtt nem is látott.

Sokáig kisérte szemmel a szép jószágokat, midőn egyszer csak nagyot csapva legelésző szamarára, elkurjantja magát:

— «Álmodtam no, álmodtam hát, hogyne álmodtam volna!»

Azzal haza szamaragolt a feleségéhez:

— «Hát csak úgy-e, hogy álmodtam anyjuk?»

— «Álmodott hát, vén bolond, hisz mondtam már százszor, de vénségére a lába szárába száradt a kend esze, s mind elprédálta azt a sok szép, drága jószágot, tört volna ki a kend lába, mikor az elsőt haza vitte!»

— «Na, anyjuk, csak ne tüzelj, újra jól lesz minden. Ha már csakugyan álmodtam, hát hiszen majd kerül birka megint. Ne félj, ki lesz a huszonöt nem sokára!»

Igy küllőférezett Péter még vagy két hétig. Nappal mindig nagy legény volt s avval biztatta magát, hogy álmodott, de éjjelenként megint csak elkezdett kétségeskedni, hogy hátha még sem álmodott? Haragudott is magára szörnyen, de hát bizony csak meg-megborsózott a háta, mikor úgy a fülébe csengett a kisértetek zúgása: «Tépjük szét — tépjük szét — tépjük szét!»

Idő teltével azonban mind ritkábban hallotta a kisértetek rettentő zúgását, mig végre ez a zúgás apródonként birka-bégetéssé vált füleiben, azé a remek huszonöt birkáévá, a melyeket olyan bolond módra elvesztegetett.

A mint egy este ezen kesergett volna, hirtelen nagyot gondolt. Szamarára pattant, s szaporán elkoczogott a Kuczorgó-csárdába.

— «Bort ide, korcsmáros, a ki angyala van!» kurjantott még szamara hátáról. «Bort, ha mondom, nem a föld iszsza meg!»

A korcsmáros nem is sokat késett, mindjárt elébe tett két, hosszú nyakú, itczés üveget. Ilyen előkelő vendég elébe nem is igen illik kevesebbet tenni.

Péter aztán egyik üveget a másik után szaporán felhajtotta, s végig vágva kampójával az asztalon, még többet parancsolt, azután elkezdte rekedt hangon gajdorászni:

— «Bort iszik a szegény legény búvában!»

Ivott is emberségesen. Utoljára kipattant a szoba közepére, megütötte kampójával a mestergerendát, s torkaszakadtából acsarkodta:

— «Ide gyertek, kisértetek, ha vagytok, lássuk hát ki a legény a csárdában! Nem ijed meg Kullancs Péter. Azért is birkám lesz, akármit beszéltek! Ihajja!»

Mikor egy kissé lecsendesedett, oda intette a korcsmárost.

— «Hé, czimbora, kitelik-e az ital ára egy jó ürüből?» A korcsmáros egyet kacsintott rá, mire Péter azt mondta:

— «Lehúzhatja kend róla hajnalra a subát.»

Azzal nagynehezen felmászott szamarára s csakhamar eltünt a sötét éjszakában, de rekedt dalolása soká hallatszott még:

«Egy életem, egy halálom!»

Még nem viradt, megzörgették a korcsmaajtót:

— «Itt az ürü, czimbora. Osztán hát... no, de tudja kend a többit!..»

A korcsmáros tudta. S még csak felé sem nézett Péternek, a mint az öt vagy hat birkát hajkurászott a buczkák felé.

Másnap már csakugyan hat birkája volt Péternek, egy hét mulva tizenöt, majd nem sokára húsz, huszonkettő, végre ismét együtt volt mind a huszonöt.

Mikor aztán úgy csapatban el-elnézegette jószágait, a mint a java mezőn szépen legelészgettek, nagy megelégedve azt mondta magában:

— «Csak nem ember az ember birka nélkül, ha száz kisértet mondja is. S inkább vigyen el, ha már rám éhezett, de a huszonöt juhom mindig meglesz, a mig meleg leszek!»

Hanem azért a Boszorkányosra még sem ment többet bitangolni.

JÓZSEF FŐHERCZEG MINT FÖLDBIRTOKOS ÉS GAZDA.

Közelebb egy diszes kiállitású könyv jelent meg a könyvpiaczon Thewrewk István tollából, melyben a szerző József főherczegről, «a mi főherczegünk»-ről szólt. Parányi, apró vonásokból van az egész kedves kép összeállitva, valóságos czizelálás, s nem tehetek róla, de reám azt a benyomást teszi, mint az úgynevezett «Alphabet electrique», a hol a betüknek csak egyik-másik vonala van megirva, s távolról nézve, az ember a kiegészitő hiányzó vonalakat is látni vélve, igen szép szabályos betüket lát.

Ez a könyv ismerteti a «mi főherczegünket» mint tudóst, mint tüzoltót, családja körében, mint szakácsot stb., de két fővonást egészen mellőz; inkább csak sejtet: ez József főherczeg mint honvéd, meg József főherczeg mint földbirtokos és gazda. Igaz ugyan, hogy a kép ezen két vonás nélkül is rendkivül szeretetreméltó és kedves, de én már csak azért is oda rajzolandónak vélem a hiányzó vonásokat, hogy mindenki meggyőződhessék arról, hogy a «mi főherczegünk» nemcsak születésére nézve «fenséges», de gondolkozásmódjára is.

József főherczeget, mint honvédet méltányolni nem lehet az én feladatom; legyen azonban megengedve, ha mint földbirtokosról elmondok egyet-mást, mi érdemes a megszivlelésre.

Ő Fenségét mint gazdát talán nem lesz nehéz jellemezni, mert ő minden iránt érdeklődik, de különösen hiszem, hogy ez sikerül, ha vele, mint nagybirtokossal, terjedelmes uradalmak tulajdonosával foglalkozunk. Ezen oldalról a főherczeg oly fényesen kimagaslik, hogy hazánk nagybirtokosai között talán egyedül áll, s első sorban is azon kegyes, leereszkedő bánásmódjával tünik ki, melyben gazdatisztjeit részesíti. Mindezt különben legmeggyőzőbben bizonyitják az alább következő közlemények.

Ő Fensége birtokainak állapotáról mindig szeret hiven tájékozva lenni és nem is mulasztja el az alkalmat hogy a dolgok állásáról személyes meggyőződést szerezzen. Katonai körútján szivesen tér egyik-másik közeli uradalmába megpihenni, mely pihenés kora reggeltől késő estig tartó kocsizásból áll; ilyenkor a jószágigazgató mindig kiséretében van és a természetben mutatja be neki a referált dolgok valódiságát. Különös öröme telik Ő Fenségének magyar

gulyája és ménese megtekintésében, minthogy ezek leginkább emlékeztetik őt a magyar népéletre, melynek alföldi romantikáján oly szeretettel csügg.

Az ily uradalmi szemlék az alkalmazottakra valódi ünnepet képeznek, mert ő Fenségének mindenkihez, kit érdemei arra ajánlanak, van pár nyájas szava. Ezen kegyes leereszkedés néha azután egyes cselédeket elragad úgy, hogy egyik-másik a hivatalos út mellőzésével közvetlen hozzá folyamodik ügyes-bajos dolgában, de a főherczeg, mint szigorú fegyelemhez szokott katona, a rendet itt is megtartja s a panaszokat az illetékes helyekre teszi át.

A cselédeket is kegydíjazásban részesíti, mely áll a készpénz és gabona-járandóság teljes kiutalványozásából 40 évi egyhuzamos szolgálat után, 30—40 év után az emlitettek $^2/_3$ részét, 20—30 után felét és 10—20 után $^1/_3$ részét kapják. Az özvegy a férjet megillető résznek felét kapja, míg ha a család sok tagú, a gyermekek 16 éves korukig segélyben részesülhetnek.

Kedves foglalkozása a főherczegnek az időjárás tanulmányozása, és 1886-tól kezdve naponkint legalább háromszor bejegyzi vagy bejegyezteti az alcsuthi időt; szorgalmasan felírja a ködöket is, melyekből esőre lehet következtetni, s nem ritkán sikerül neki jegyzetei alapján, a szárazság miatt panaszkodókat, egy-egy előre jelzett és bevált esővel megnyugtatni. Ha Alcsúthtól távol van, az igazgatónak rendesen megsürgönyzi az időt, mire válaszúl az alcsúthit kéri.

Petrak A. amateur-fényképe után.

JÓZSEF FŐHERCZEG ÉS MÁRIA DOROTTYA FŐHERCZEGNŐ A «DELI» GŐZÖS FEDÉLZETÉN.

A kertészet iránt érzett nemes szenvedélyét uradalmaiba is átültette. Birtokai, különösen Alcsúth, gyüjteménye a legszebb és legritkább fasoroknak, berkeknek, melyek igaz, hogy létüket jobbára boldog emlékezetű atyjának köszönhetik, de, hogy még ma is megvannak, az kizárólag Ő Fensége érdeme, ki azokat erélyesen védelmezi és örömmel szaporitja. A szép iránti érzéke hamar tesz kritika tárgyává egy ferdén álló asztagot vagy kazlat. A kisjenői gulyája is azért birja annyira tetszését, mert az állatok hatalmas teste, gyönyörű szarva, szilaj tekintete, füstös szőre teljesen magukon hordják a természet alkotásainak remekését. S míg Kis-Jenőn annyira keresi a forma alakulásait, addig alcsúthi tehenészeteiben már inkább a tejhozam menynyisége és minősége iránt érdeklődik. Vendégeinek a szép Máriavölgy tehén-istálló *salonjában* szivesen kinál frissen fejt tejet, házilag készült kemény és puha sajtot.

Különösen sulyt fektet Ő Fensége arra, hogy mire csak szüksége van, lehetőleg uradalmaiból kerüljön ki, kenyere lisztjét csak a saját terméséből, saját malmán szabad őrölni.

Legfényesebb világításba állítja azonban József főherczeget mint gazdát az 1891-ben kelt tiszti szolgálati és tiszti nyugdijszabályzat, melyet minden tiszt nyomtatásban kézhez vesz, melyben a tisztek jogai és kötelességei tüzetesen meg vannak állapitva, s mely alapját képezi nemcsak a gazdaság folyton növekedő bevételeinek, de azon rajongó szeretetnek is, melylyel a tisztikar a fenséges családon függ.

Érdemes volna ugyan példaképen az egészet

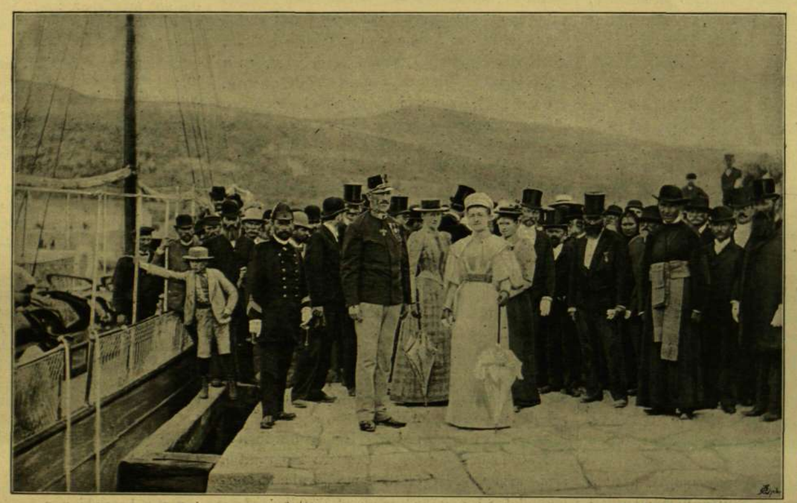

Petrak A. amateur-fényképe után.

JÓZSEF FŐHERCZEG ÉS CSALÁDJA KISÉRETÜKKEL A CRKVENICEI KIKÖTŐBEN.

nyilvánosságra hozni, de legyen elég mutatóul csak egy pár pontot felsorolni:

2. pont: «Tisztviselőmnek csak oly pályázó vehető fel, kinek képessége és szakképzettsége mellett egy akadémia vagy egy nyilvános felsőbb tanintézet végbizonyitványa kezeskedik», stb.

4. pont: «Szolgálatomból a véglegesen kinevezett tiszt, ha az egy évi szolgálati idő után a hivatalos esküt letette, — többé el nem bocsátható. Kivéve, ha az általa elkövetett vétségek miatt jelen szabályzat V. §. értelmében az ellene megtartott fegyelmi eljárás arra feljogosit.»

Ennek ellenkezője az, mit Vas Gereben oly hiven rajzol a «Nemzet napszámosai»-ban «Keserves kenyér a gazdatiszti kenyér, melyet valamely szeszélyes direktor bármikor kiütlhet a tiszt kezéből.»

5. pont: «Képzettség, tehetség, szorgalom, hűség és fegyelmezettség zsinórmértéke szerint különös gond fordítandó arra, hogy kinálkozó alkalom adtán az érdem jutalomban és elismerésben részesüljön. Központi jószágigazgatóm, ki a kinevezésekre felterjesztést tesz, felelős, hogy minden melléktekintet elhagyásával szolgálatom érdekeit szem előtt tartva, egyedül tehetségre és érdemre alapitsa a beható mérlegelést.»

III. szakasz, 15. pont: «Tisztviselőimnek javadalmazását, fizetését úgy szabtam meg, hogy elegendő biztositékot nyujtsanak a szolgálati hűség és buzgóság teljes megőrzésére, valamint társadalmi helyzetük tisztességes betöltésére», stb.

21. pont: «Minden tisztviselőm a legigazságosabb és legméltányosabb eljárásban részesitendő s azért, hogy jogtalanul senki sem bünhődhessék, a következő pontok azon eljárást tárgyalják, melylyel egy pártatlan és igazságos birálatot megejteni lehet és kell.»

23. pont: «A főherczegi tisztikar szenny nélküli jó hírneve mindig teljes tisztaságban megóvandó és ezért, valamint hogy a haszontalan feljelentéseknek eleje vétessék, minden vád és gyanú alapos vizsgálat alá veendő,» stb. — Ezen ügyekben egy választott «*vizsgáló bizottság*»-nak nevezett fegyelmi bizottság itél.»

41. pont: «Minden tisztviselőmtől megkövetelem, hogy hivatalához és üzeméhez tartozó újitásokról folyton tájékozva legyen, azokat, ha megfelelőek, alkalmazásba vegye, vagy ha hatásköre erre fel nem jogositja, arról szolgálati úton előterjesztést tegyen. — E czélra, valamint hogy szakképzettségét mindenki saját erején kivül még hivatalos támogatással is öregbithesse, a főhivatalok részére szakközlönyök meg-

rendelését engedélyezem, melyeket összes tisztviselőimnek igénybe venni joguk van. — Kiválóbb tisztviselőim szakképzettségének emeléséről vagy a fontosabb vivmányok ismertetéséről gondoskodni, központi igazgatóságom feladata.»

42. pont: «Kötelessége tisztviselőimnek hatáskörükbe eső üzemágak országos fejlesztését előmozditani, ez irányban buzgólkodni; környezetükben a szakismeretet terjeszteni, efféle tudakozódásokat kielégiteni s végül a közhatóságok részéről támasztott megkereséseknek eleget tenni. Különösen tartozik pedig minden tisztviselőm az országos törvényeknek, rendeleteknek hiven engedelmeskedni, minden hazafias és dinasztikus mozgalmat pártfogolni és előmozditani, honfiui szent kötelmeit pontosan teljesiteni.»

Igy neveli a földbirtokosok eszményképe, a «mi főherczegünk» azon minta tisztikart, igy fokozza a szakértelmet, teszi kötelességgé annak terjesztését, hazai gazdasági életünknek is megbecsülhetetlen hasznára!

Mily gyöngédségről tanuskodik a házasságról szóló fejezet következő befejező pontja:

«Óhajtom, hogy minden engedélylyel kötött házasságból visszamaradó özvegyek és árvák, közegeimnél mindig a legnagyobb előzékenységet találják.»

Lehet-e ilyen földbirtokosnak rossz tisztje? Panaszkodhatik-e az ilyen, hogy földjei nem jövedelmeznek s kénytelen birtokát haszonbérbe adni? Bizonyára nem.

S hogy a főherczegi tisztikar hivatásának magaslatán áll, hogy fönséges ura szándékainak megfelel, bizonyitsa ezen magas kézirat, melynek közölhetésére Ő Fensége kegyes engedélyét kinyernem sikerült, mely mig egy részről ezt az igazi családi viszonyt élénken illusztrálja, másrészt ujra példaképen szolgálhat azon földbirtokos uraknak, kik a gazdatisztet ma is cselédszámba veszik.

Fiumében 1893 21/II.

Összes tisztikarommal közlendő.

Kedves igazgató uram!

Az 1892-ik évi zárszámadásokból és f. hó 15-ről kelt jelentéséből kiváló megelégedéssel tapasztaltam azon nagy haladásokat, melyek uradalmaim kezelésében négy év óta mutatkoztak, és melyek által a jövedelmek évről-évre tetemesen szaporodtak. Első sorban ezek az Igazgató úr kiváló szakértelmével párosult áldozatkész tevékenységének köszönhetők, melyek személyes ragaszkodásának és hűségének hozzám legfényesebb jelei. Ezekért fogadja legbensőbb hálámat és azon nyilatkozataimat, hogy ragaszkodását szivem mélyéből viszonzom.

Másodsorban derék tisztikarom buzgó, fáradságot nem kimélő és hű kezelését pillantom meg ezen eredményekben és ezért minden egyes tagjának legőszintébb köszönetemet fejezem ki. A hála oly érzés, mely nem avul el soha, és a kölcsönös ragaszkodás meg nem rendithető.

Sok elemi csapással küzdöttek a múlt négy évben, sok régi mulasztás gördített akadályokat önök elébe, de erélyesen és bátran leküzdötték. Isten áldása legyen önökkel és családjaikkal mind azért, a mit értem és az enyéimért tettek, én pedig maradok váltig Önnek kedves igazgató uram és összes tisztjeimnek őszinte hálás barátjuk: *József főherczeg* s. k.»

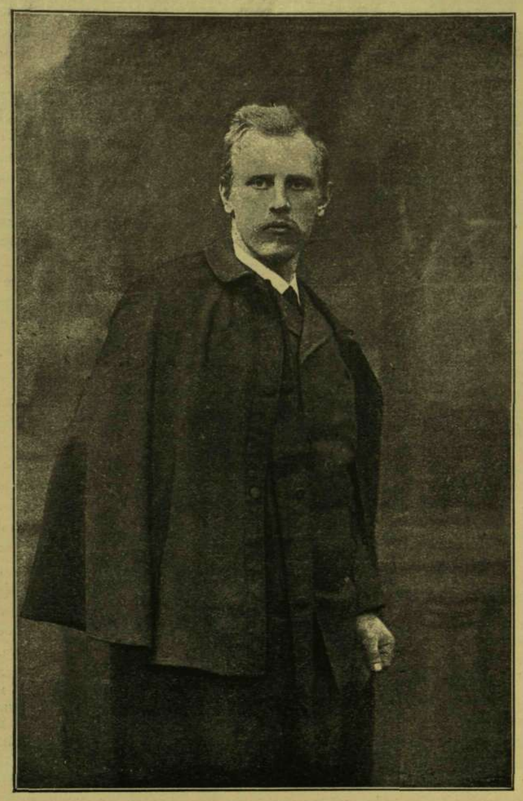

Dr. NANSEN FRIDTJOFF.

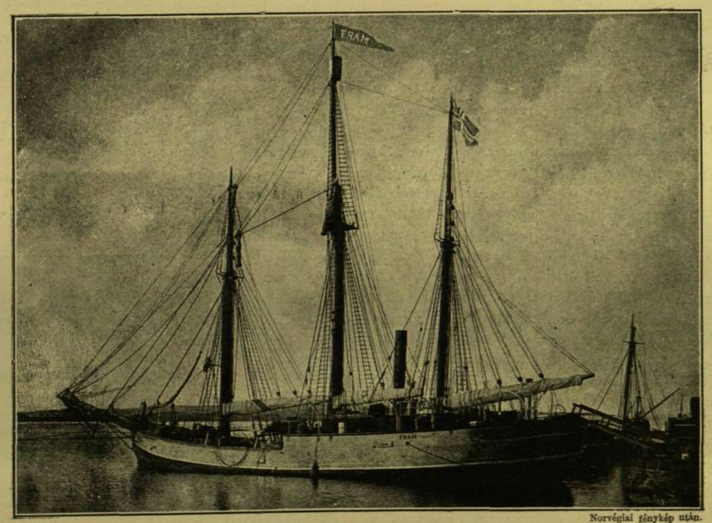

Norvégiai fénykép után.

A «FRAM», NANSEN HAJÓJA, MELYEN AZ ÉJSZAKSARKI EXPEDICZIÓRA INDULT.

Ezen levél nem egy ügyes titkárnak Ő Fensége által aláirt fogalmazványa, de József főherczegünk sajátkezű levele.

Ezen szabályzat és ezen levél azt mutatják, hogy lehet még ilyen alacsony gabonaárak mellett, és ilyen elemi csapások között is jövedelmezően gazdálkodni s nem szükséges bérbe adni a birtokokat. Tessék csak kellőképen képzett gazdatiszteket alkalmazni, ezeket tisztességesen fizetni, velök tisztességesen bánni, jövőjüket biztositani s a többi magától jön.

Az egész országnak tenne szolgálatot az, ki egy általános érvényű gazdatiszti szabályzatot dolgozna ki s azt a papi-közalapitványi, stb. fidei commis. birtokokon kötelezőleg behozná.

Ezen munkálatoknak alapját a József főherczeg uradalmaiban érvényben levő szabályzat képezhetné legméltóbban.

A «Mi Főherczegünk» nem csak első honvéd, hanem mint gazda is világító példaként áll előttünk.

Éltesse a magyarok Istene sokáig!

Dr. Kosutány Tamás.

Dr. NANSEN FRIDTJOFF.

Az éjszaki sark ismeretlen világa évtizedek óta meg-megujuló kutatások tárgya. A földgömb csaknem minden müvelt nemzete mutathat fel már hirneves embereket s köztök nem egy vértanút, kik lelkesedéssel, s emberfeletti küzdelmek között hatolnak fel az «örök jég» hazájába, hogy elérhessék a föld éjszaki sarkát. Mióta Amerikát felfedezték, s ezzel kapcsolatban lassú, de kitartó munkával a földteke jelen alakja ismeretessé lett, soha sem volt oly lázas és kitartó a kutatók munkája, mint napjainkban, s e kutatások legnevezetesebb csoportjai Afrika belsején kivül az éjszaki sark felé irányultak. Afrika belsejét legalább nagyjából már most jól ismerjük, de az éjszaki sarkot nem látta még élő ember. A legmesszebb menő amerikai utazók is csak a 83° fokig hatolhattak elő. Igaz, hogy oda már aránylag közel van a voltaképi sarkvidék, alig távolabb, mint Budapesttől Bukarest, de odáig is csak kivételesen egy ponton jutottak el, a sarkvidéki utazók nagy országútján át a Grönland és Amerika között fekvő csatornákon és öblökön keresztül, s tovább menni az örök jég nem engedte az embert.

Ezer és ezer kisérletet tett a vállalkozó ember, hogy a sarkhoz eljuthasson. Különösen, midőn a század első felében oly nagy hírnévre jutott Franklin János harmadik nagy

NANSEN FRIDTJOFF GRÖNLANDI UTAZÁSA ALATT.

A «Verdens Gang» czimü norvég lap junius 24-iki számában megjelent kép után.

útjából, melyre 1845-ben indult, nem tért vissza, csaknem évről-évre új meg új expedició indult útnak. A magyar irodalomban is nyoma van ezeknek az utaknak. Kane (1853—1855), Payer és Weyprecht (1872—74), Nordenskjöld (1878—79) s mások hirneves felfedező utazásainak leirásai magyar nyelven is megjelentek s mindegyik a legérdekesebb olvasmányok közé tartozik, mert ezek az utazások kivétel nélkül valóságos hősi küzdelmek voltak a természet vadsága s a minden perczben leskelődő halál ellen, s mert azok az életképek, melyeket az utazók a sarkvidék csodás világáról s az eszkimók életéről rajzoltak, a ragyogó képzelettel alkotott regények legszebb fejezetei közé valók. A sok sikertelen kisérlet már-már elcsüggesztette az embereket, a hatvanas évek óta ritkábbak lettek e vállalatok s komolyan felmerült az a terv is, hogy egyelőre a felfedező utazások mellőzésével inkább tudományos telepeket kell alkotni a sarkvidéken, melyek újabb kutatások alapjai legyenek. Az utóbbi időkben több rémületes eset riasztólag hatott. 1879 telén Szibéria felett a «Jeannette» nevü amerikai hajó ment tönkre s a menekülők nagyobb része éhhalált szenvedett, a megmentettek is nagy részt megvakultak, vagy megőrültek. Még később, 1884-ben, Greely társainak borzalmas sorsáról értesültünk, midőn a sarkvidékre utazó tudósok végső kétségbeesésükben emberevésre vetemedtek.

S ime, most ismét útnak indult egy bátor kis csapat Krisztianiából, Norvégország fővárosából, azzal az erős hittel s akarattal, hogy, ha kell, évekig küzd, de eléri az éjszaki sarkot. Merész a terv s még sem tekinti senki kalandosnak, mert a terv kieszelője s a végrehajtás vezére, *Nansen* Fridtjoff, a híres éjszaksarki utazó, ki már Grönlandban tett utazása által is világhírt szerzett magának.

Egészen fiatal ember még. 1861 okt. 10-én született Krisztianiában. Atyja ügyvéd. 1880-ban, midőn az egyetemen a bölcsészettudori vizsgálatot letette, már hirneves ifjú volt, mint különösen ügyes korcsolyázó és lábszánkázó (hótalpjáró). Első éjszaki útját 1882-ben, tehát 21 éves korában tette egy czethalász-hajóval, s azután mint a bergeni természetrajzi múzeum őre, állattani tudományos dolgokkal foglalkozott, melyek kedveért egy ideig a nápolyi állami intézetben is tartózkodott. Híres grönlandi útjára 1888 május havában kelt. Három norvég és két lapp ember kisérte. Július 17-én szálltak partra a dán fok közelében *Anoretok* szigetnél s ezután gyalog, hótalpakon mentek át a szárazföldön. Hatalmas, de rettenetes út volt ez. Több héten át állandóan 9000 láb magasságban voltak a tengerszin felett, s néha sokkal magasabban s mindenütt hó és jég között. Emberi lelket három hónapon át nem láttak, állatot is igen ritkán, a hófuvatagok ellen nem volt menedékhelyük, s a hőmérő néha 40—50 °-ra szállott alá a fagypont alatt, oly annyira, hogy három hónapon át még megmosdaniok sem lehetett, hogy a megfagyás veszélyének ki ne tegyék magukat; eledelüket is csak kinnal-bajjal tudták megmelegiteni. E mellett a hóval fedett fensík mélyedései, a jégen visszacsillámló napfény s számtalan veszély környezte őket. Okt. 3-ikán érték el végre Grönland tulsó partját, s mivel az utolsó Európába menő hajóról már lekéstek, ott kellett a telet tölteniök. Ők voltak az elsők, kik Grönlandon kersztülhatoltak s még eddig az utolsók is. A nagy út hírét egész Európa lelkesültséggel fogadta. Nansent a londoni földrajzi társaság, a legkiválóbb e nemü testület, nagy arany-éremmel tüntette ki s tiszteleti taggá választotta, mely példát a többi társaságok is követték, köztök a magyar földrajzi társaság is.

A fényes siker a fiatal utazót új s még merészebb vállalatra birta: eljutni az éjszaki sarkhoz! Behatóan tanulmányozta a kérdésnek minden oldalát, tanulmányozását czikkekben és felolvasásokban a tudósvilág itélete alá bocsátotta, s így arra a meggyőződésre jutott, hogy a terv megvalósítása nem lehetetlen. A «Jeanette» hajóból, mely, mint említettük, Szibéria éjszaki részén pusztult el, Grönland nyugati partján találtak meg három év múlva nehány töredéket. Alaskai szigony és amerikai uszadékfák is jutottak el Godehaibba, a grönlandi kikötőbe. Mindezek oly jelek, melyekből Nansen más tudományos észleletekkel kapcsolatban arra a következtetésre jutott, hogy az éjszaki sarkon keresztül hatalmas tengeri áram megy Szibéria és a Ferencz-József-föld felett s ez elviheti a felfedező utazót is. De most már a léghajózás s más eszközök is tökéletesültek s így nagyobb útra is lehet vállalkozni.

Nansen tervét lelkesedéssel karolták fel s csakhamar gyüjtés indult meg a szükséges összeg előállítására, a hajó építésére és fölszerelésére, majd a költségeket a norvég országgyülés is megszavazta. Maga a hajó, mely «Fram» (Előre) nevet kapott, egészen sajátságos épitmény. Nem nagy, csak 600 tonnás, úgy, hogy 12 ember számára 5—6 évre való eleséget és tüzelő anyagot magába foglaljon, de rendkivül erős, úgy, hogy az összezuzatástól alig lehet tartania s e mellett teljesen légmentesen van elzárva kátrányos nemezzel, parafaréteggel és faburkolattal, hogy falai melegen maradjanak s a nedvesség se hatolhasson be. A gőzkazánokkal együtt a hajóteknő 420 tonnát nyom, belső felszerelése és eleségkészlete 60—70 tonna s a többi a tüzelő anyagra marad. Lesz rajta léghajó, melynek segitségével utat kereshet a zajló jég között s szánka a kirándulásokra. A vastag falak által védett terem fütésére még a legszigorúbb hidegben sem lesz sok tüzelő anyagra szükség s a világosságot villammal fogják készíteni a szél erejének felhasználásával. Egész útjokra, öt évre el vannak látva eledellel. Reménylik, hogy a tengeráram gyorsitani fogja haladásukat.

Nansen junius 24-én elindult, s éjszak felé haladva, Novaja Zemlja két szigete között, s a Kari-tengeren át megy Szibéria partján a Lena torkolata felé, melyet már valószinüleg szeptemberben elér. A Lenán lefolyó nagy mennyiségü meleg viz bizonyára nagy segitségére lesz a vállalatnak, s talán még a tél előtt elérheti a sark felé haladó tengeráramot. Végső esetben az expedició behatol a jég közé, mert a hajót épitésénél fogva a jég nem nyomhatja össze, csak felemelheti. Szükség esetén csolnakaik is elég kitünőek, hogy utjokat a szárazföldig azokkal megtehessék. Ha bejutnak a tengeráramba, az könnyen magával viszi a hajót, s egy napra csak két tengeri mérföldet számitva is, két év alatt bizonyosan eljutnak Grönlandba. Ha nem fedezik is fel a sarkpontot, ismeretlen helyeken bizonynyal fognak járni. Hosszú utjok alatt vadászat, halászat, a magukkal vitt tudományos eszközök és könyvtár, mindenek felett pedig a zord természettel való küzdelem fogják őket szórakoztatni.

Nagy és szép vállalat ez, mely, ha nem járna is teljes sikerrel, méltán elismerést érdemel, mert igazán illik rá a latin példaszó: et voluisse sat est. De *Nansen* tapasztalatai és kipróbált ügyessége remélhetővé teszik, hogy nagy terve nem marad egyszerü kisérlet, s utazása nevezetes esemény lesz a tudomány történetében.

*

A «Vasárnapi Ujság» tudósitója Nansen hajóján, Bergenben.

A föntebbiekkel kapcsolatban még a következő részleteket közölhetjük az expediczióra vonatkozólag, lapunk egy barátjának előadása után, ki ez előtt nehány nappal érkezett haza Norvégiából s személyesen beszélt Bergenben az expedició fejével és tagjaival. Nevezett barátunk értesitése szerint Bergen kikötő-városban, mikor a sarkvidék kikutatására indítandó hajó, a «Fram», oda érkezett, a városi tanácsnak és a tengerészeti hatóságnak számos tagból álló bizottsága fogadta és üdvözölte Nansenéket. A kikötőbeli hajók mind lobogódiszt öltöttek ez alkalomra.

«Én rám nézve — mondá barátunk — a «Fram» nem volt egészen ismeretlen, mert három nappal előbb találkoztam vele a tengeren. Mindazáltal csak homályosan vehettem ki, mert találkozásunk éjjel történt.

Most másokkal együtt én is fölmentem a hajóra, lefizetvén az egy korona belépti dijat, melyet a látogatóktól szedtek, ezzel is gyarapitandók az expedició pénztárát.

A hajón egy öreg úrral találkoztunk, ki jól tudott németül s így tolmácsunk lehetett. Ő különben szintén csak látogató volt a hajón, de azért otthoniasan érezte magát, mert unokaöcscse a hajó tisztjeinek egyike. Megtekintettük egyebek közt a hajón levő puskákat, melyek között különösen nehéz volt a fókavadászatra használt puska. Ezt nem golyóval, hanem vasnyillal töltik meg s úgy lövik le a fókát.

Az öreg úr öcscsének szobájában szemünkbe tünt egy kosár, tele friss sárga rózsával, melyeket jegyese küldött neki. Milyen érzelmekkel válhattak el egymástól ez ifjú jegyesek, tudva, hogy a vőlegény csak öt sanyarú év mulva térhet vissza, — ha visszatér!

De még érzékenyebb lehetett *Nansen* bucsúja. Neki már nem jegyese, hanem szerető felesége és egy kis gyermeke is van, sőt nem sokára második gyermeke is várható, mert nejét épen áldott állapotban hagyja. A vállalat nem engedi, hogy remélt kisdede születését bevárja. Mennie kell! Neje csak annyit tehet, hogy gyermekével együtt elkiséri a hősies férjet az utolsó kikötőig, Hammerfestig.

Nansen épen a hajón levén, bemutatkoztam neki s ő kezet fogott velem. Ez ember olyan hatást tett rám, mint egy elitélt, kit valami

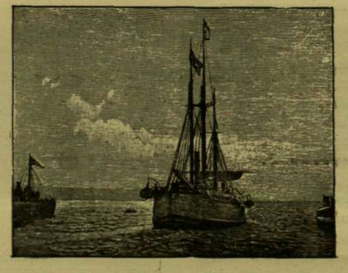

NANSEN HAJÓJA ÚTKÖZBEN AZ ÉJSZAKI TENGEREN.

fegyenczgyarmatba hurczolnak el száz meg száz mérföldnyire hazájától. Ő azonban a tudomány nevében és érdekében elszántan, örömmel és bátran megy e veszélyes útra. Nansen nyúlánk, magas, sovány, de nagyon csontos, 32 éves férfi, rőt hajjal és torzomborz bajúszszal. Neje csinos éjszaki hölgy, kinek szép metszésü arczáról nagy értelmesség és nyugodt határozottság sugárzik. Nansen nagy örömmel értesült, hogy magyar vagyok. Neki is van egy magyar barátja, dr. Onody, kivel egykor Nápolyban együtt dolgoztak Dornnál.

A hajó berendezését illetőleg csak a következőket emlitem.

A majdnem emeletnyi magasságú hajó a legszilárdabb épitésü. Alsó része egészen vasból van úgy idomitva, hogy a két oldala ékalakban fut össze a hajófenék éleig. A hajó belsejét úgy hosszában, mint keresztben összekötő szerkezet szintén vasgerendákból áll, melyek oly roppant erejüek, hogy a hajót a legnagyobb jégnyomás sem roppanthatja össze. A hajótestnek ékalakot azért adtak, hogy e miatt, ha jég közé talál szorulni, szükségképen fölemelkedik a szorító jég között. A hajó födelén a három árboczon és a kéményen kivül egy kis, laboratoriumnak szánt szobája van Nansennek a legszükségesebb müszerekkel. A drágább és fontosabb müszerek lent a hajóban vannak elhelyezve. A hajó öble kisded termekre van elosztva, melyeket erős vas körfalak választanak el egymástól. A termek ajtai is vasból vannak s oly szorosan záródnak, hogy ha a hajó minden számitás és vigyázat ellenére léket találna kapni, a viz csak abba az egy helyiségbe tódulhatna be, a melynek oldalfalán a lék támadna; a többi termet biztosan megvédenék a tökéletes záródású ajtók. Az egész hajót villamfénynyel világitják.

A főárbocz tetején egy bunda bélelésü hordó van megerősitve. Ennek oly tágas nyilása van, hogy a figyelő egészen bele vonúlhat s ott a hidegtől védve végezheti megfigyeléseit.

A hajó mindennel a legtökéletesebben föl van szerelve öt évre. A raktárak tartalmát főleg élelmi szerek teszik, s a fedélzeten szénakazalhoz hasonló módon nagy mennyiségü tőkehal (Stockfisch) van felhalmozva, melyet a Grönlandban beszerzendő kutyák számára visznek.

A remek épitésü hajó, valamint az egész merész vállalat költségeit az ország fedezi; a norvég országgyülés 5 szótöbbséggel szavazta meg a kormány által e végre javasolt összeget.»

A DIADALMAS SZERELEM DALA.

[MDXLII.]

Irta Turgenyev Iván. Az orosz eredetiből fordította Ambrozovics Dezső.

Flaubert Gusztáv emlékének ajánlva.

«Legyen bátorságod tévedni és álmodozni.» *Schiller.*

Ime, mit olvastam én egy régi olasz kéziratban:

I.

A XVI-ik század közepe táján élt Ferrarában — (mely akkor kitünő herczegeinek, a müvészet és az irodalom lelkes istápolóinak jogara alatt felvirágzott) — élt két fiatal ember, névszerint: Fabius és Mucius. Egykorúak, közeli rokonok lévén, csaknem elválhatlanok voltak egymástól; kora gyermekségök óta szivélyes barátság kapcsolta össze őket... és sorsuk egyformasága csak megszilárditotta ezt a kapcsot. Mindketten ősrégi családból származtak; mindketten gazdagok, függetlenek és nőtlenek, izlésük és hajlamaik is ugyanazok voltak. Mucius a zenével, Fabius a festészettel foglalkozott.

Egész Ferrara büszke volt reájuk, mint az udvar, a társaság és a város legszebb ékességeire. Csak külsőleg nem hasonlitottak egymásra, bár mindketten kitüntek délczeg, fiatalos szépségük által. Fabius termetre nagyobb, halványarczú és hirtelen szőke — és szemei kékek voltak; ellenben Mucius arcza napbarnitott, haja fekete volt és sötét-gesztenyeszin szemében nem volt meg az a vidám derü, ajkain nem az a barátságos mosoly, mint Fabiusnál; sürü szemöldökei ráhajoltak keskeny pilláira, mig Fabius aranyszinü szemöldökei, mint finom félkörök hüzódtak végig tiszta és sima homloka alján. Mucius a társalgásban is kevésbbé volt élénk; de azért mindketten egyformán tetszettek a nőknek — s így nem hiába voltak a lovagias előzékenység és szelidség mintaképei.

Velük egy és ugyanazon időben élt Ferrarában egy leány, névszerint Valéria, a kit a város egyik legelső szépségének tartottak, bár csak nagyon ritkán volt látható, a mennyiben teljesen visszavonult életet élt és hazulról csak is a templomba járt ki, no meg nagy ünnepeken néha sétálni. Édes anyjával, egy tisztességes, de szegény özvegyasszonynyal élt, a kinek nem volt több gyermeke. Mindenkiben, a ki csak találkozott vele, önkéntelen csodálatot és ép oly önkéntelen, gyöngéd tiszteletet gerjesztett, annyira szerény volt egész magatartása és oly kevéssé látszott tudatában lenni bájai nagy hatalmának. Némelyek, az igaz, kissé halványnak találták; csaknem mindig lesütött szemeinek tekintete bátortalanságot, sőt félénkséget fejezett ki; ajkai csak ritkán mosolyogtak, s akkor is csak gyengén; a hangját alig hallotta valaki. De beszélték róla, hogy nagyon szép hangja volt és hogy kora reggelenkint, mikor még az egész város aludt, szobájába zárkózva szeretett régi dalokat énekelni, lant hangjai mellett, a melyen maga játszott. Valéria halványsága daczára viruló egészségben volt, s még az öreg emberek is ha ránéztek, nem fojthatták el azt a gondolatot: — «Oh, mily boldog lesz az az ifjú, a kinek a számára majd egyszer kinyilik ez a még kelyhében szendergő, ez az érintetlen, szüzies virág!»

II.

Fabius és Mucius azon a fényes népünnepen látták meg először Valériát, melyet Jerkolának, Ferrara herczegének, a hirneves Borgia Lukreczia fiának parancsára, amaz előkelő mágnások tiszteletére rendeztek, a kik a herczegné, XII. Lajos franczia király leánya meghivására, Párisból a városban időztek. Valéria anyjával együtt annak a pompás emelvénynek a közepén ült, melyet Palladius tervei szerint Ferrara főterén a város legelőkelőbb hölgyei számára emeltek. Mindaketten, — Fabius és Mucius, — ugyanaz nap szenvedélyesen beleszerettek; és miután nem volt titkuk egymás előtt, csakhamar mindeniikük megtudta, mi történt a másik szivében. Megállapodtak egymás között, hogy mindketten iparkodni fognak közeledni Valériához, — és ha ő méltóknak tartja őket arra, hogy választ közülük, — a másik, zúgolódás nélkül aláveti magát elhatározásának. Nehány hét mulva, hála jó hirnevüknek, melynek méltán örvendtek, sikerült nekik bejutni az özvegy nehezen megközelíthető házába, a ki megengedte nekik, hogy meglátogassák őt. Ettől az időtől fogva csaknem mindennap láthatták Valériát és beszélhettek vele, s az a tűz, mely mindkét ifjú szivében lángra lobbant, napról-napra csak fokozódott; de Valéria egyiküket sem részesítette előnyben, bár jelenlétük szemmel láthatólag kedvére volt. Mucius társaságában a zenével foglalkozott; de leginkább Fabiussal beszélgetett: vele szemben kevésbbé volt félénk. Végre elhatározták, hogy véglegesen kitudják sorsukat, és levelet irtak Valeriának, a melyben kérték, hogy nyilatkozzék és mondja meg, melyiküknek hajlandó kezét nyujtani. Valéria megmutatta a levelet anyjának és kijelentette neki, hogy kész leány maradni; de ha anyja azt találja, hogy ideje férjhez mennie, úgy ahhoz fog menni, a kit ő neki kijelöl. A tiszteletreméltó özvegy nehány keserü könnyet hullatott a szeretett gyermekétől való elválás gondolatára; de arra semmi oka sem volt, hogy a kérőket visszautasitsa, mert mindkettőjüket egyformán méltónak tartotta leánya kezére. De titokban előnyt adott Fabiusnak és sejtvén, hogy Valériának is jobban tetszik, őt jelölte ki neki. Másnap Fabius értesült boldogságáról, Mucius pedig kénytelen volt szavának állani, és sorsába belenyugodni.

Igy is cselekedett; de arra, hogy tanuja legyen barátja, vetélytársa diadalának, — nem volt képes. Tüstént eladta holmija legnagyobb részét, és nehány ezer aranyat vévén magához, messze útra indult, keletre. Mikor bucsúzott Fabiustól, azt mondta, hogy mindaddig nem tér vissza, a mig nem érzi, hogy szivéből a szenvedély utolsó nyomai is eltüntek. Fabiusnak nehezére esett megválni gyermek- és ifjukori barátjától, de a közeli boldogság örömteljes kilátása csakhamar elfojtott benne minden más érzést, és testtel-lélekkel átengedte magát a megkoszorúzott szerelem gyönyörüségének.

Nem sokára nőül vette Valériát, s csak akkor ismerte fel annak a kincsnek teljes becsét, melynek birtokába jutott. Ferrarától nem messze árnyékos kerttel körülvett pompás nyárilaka volt; ide költözött át feleségével és ennek édes anyjával. Ragyogó időszak következett ekkor reájuk. A házasélet újra, elbüvölő világitásban napfényre hozta Valéria minden tökéletességét; Fabius lassankint tekintélyes festővé, nem pusztán mükedvelővé, de mesterré lett. Valéria anyja örült és hálát adott az istennek, látva a boldog párt. Négy év mult el észrevétlenül, mint valami boldog álom. Csak egy hiányzott a fiatal párnak, csak egy okozott fájdalmat nekik: nem voltak gyermekeik, de a remény nem hagyta el őket. A negyedik év végén nagy, ezuttal igazi csapás látogatta meg őket: Valéria anyja rövid pár napi betegség után meghalt.

Valéria sokat sirt; hosszú ideig nem tudott beleszokni veszteségébe. Megint elmult egy év, s az élet újra belépett jogaiba, visszatért régi medrébe. És ime, egy gyönyörü nyári estén, senkit előre nem értesitve, visszatért Ferrarába Mucius.

III.

Azalatt az öt év alatt, mely távozása óta eltelt, senki se hallott róla semmit; hire se volt, valósággal eltünt a föld színéről. Mikor Fabius Ferrara egyik utczáján meglátta barátját, csaknem felsikoltott, elébb az ijedségtől, majd az örömtől, — és tüstént meghivta nyári lakába. Ott a kertjében volt egy különálló tágas pavillon; felajánlotta barátjának, hogy költözzék bele ebbe a pavillonba. Mucius örömest beleegyezett és még aznap átköltözött oda szolgájával, egy néma malájival, a ki néma volt ugyan, de nem siket, s a ki szemeinek élénk tekintete után itélve, nagyon értelmes embernek látszott..... A nyelve ki volt vágva. Mucius vagy tiz ládát hozott magával, tele mindenféle drágasággal, melyeket hosszu barangolásai közben gyüjtött össze.

Valéria igen megörült Mucius visszaérkezésének; s ő is szivélyes örömmel, de egészen nyugodtan üdvözölte őt: látszott rajta, hogy megtartotta Fabiusnak adott szavát. A nap folyamán valahogy elrendezkedett a pavillonban; a maláji segitségével elhelyezte az összehordott ritkaságokat: szőnyegeket, selyem szöveteket, bársony és posztó ruhákat, fegyvereket, poharakat, zománczczal diszitett edényeket és serlegeket, igaz gyöngygyel és türkiszszel ékesitett arany és ezüst tárgyakat, borostyánból és elefántcsontból faragott szekrényeket, kristálypalaczkokat, füszereket, füstölőket, állatbőröket, ritka madarak tollait, és temérdek más egyéb dolgot, melyeknek már használata is titokzatosnak és megfoghatatlannak látszott. Mindeme drágaságok közt volt egy gazdag igazgyöngynyakék, melyet Mucius valami titkos, nagy szolgálatért a persa sahtól kapott; engedélyt kért Valériától, hogy sajátkezüleg tehesse fel nyakára ezt a nyakéket. Valéria azt nehéznek és sajátszerüen melegnek találta..... Szinte odatapadt a bőréhez.

Este, az ebéd után, a nyárilak erkélyén, oleanderek és babérok árnyában állva, Mucius elkezdte mesélni élményeit. Beszélt messze országokról, melyeket látott, a felhőkbe nyúló hegyekről, úttalan sivatagokról és tengerhez hasonló folyamokról; beszélt óriási épületekről és templomokról, ezeréves fákról, ragyogó virágokról és madarakról; elsorolta a városokat és népeket, melyeket meglátogatott... némelyiknek már a nevéből regék fuvallata áradt szét. Mucius az egész Keletet ismerte: beutazta Persiát és Arábiát, a hol a lovak nemesebbek és szebbek minden más élő lénynél, behatolt India legmélyére, a hol az emberi nem hasonló a főnséges növényzethez, volt Khina és Tibet határán, a hol az élő isten a Dalai Láma név alatt a földön lakik, egy apró szemü, szótlan ember képében. Csodálatosak voltak az elbeszélései! Fabius és Valéria szinte elbüvölten hallgatták.

Mucius arczvonásai tulajdonképen nagyon keveset változtak: gyermekkorától fogva barna bőre kissé sötétebb lett, lesült a forróbb nap sugaraitól és szemei mintha beesettebbek lettek volna mint régente, — ennyi volt az egész; de arczkifejezése más lett: komoly és mogorva, mely még akkor sem élénkült meg, mikor a veszélyekről beszélt, melyeknek ki volt téve éjjel, a tigrisek üvöltésétől visszhangzó erdők-

ben, avagy nappal, az elhagyott utakon, hol vakbuzgó pogányok lesik az utasokat, s megfojtják őket a vas istennő tiszteletére, a ki emberáldozatokat követel. Mucius hangja is mélyebb és egyenletesebb lett; kezének és egész testének mozdulatai elvesztették azt a fesztelenséget, mely az olasz faj sajátja. Szolgája, az alázatos és fürge maláji segitségével bemutatott háznépének néhány bűvészeti mutatványt, melyet az indiai braminoktól tanult. Igy például bevezetésül függöny mögé rejtőzött s egyszerre előbukkant keresztbetett lábakkal a levegőben állva, s könnyedén egy függőlegesen álló bambusz pálczára támaszkodva, a mi nem kevéssé meglepte Fabiust, sőt Valériát meg is ijesztette... «Csak nem lett belőle bűvész!?» gondolta magában. De mikor kis furulyába fújva egy leboritott kosárból szelíd kigyókat hitt elő, s mikor a tarka szövet alól, nyelvüket ide-oda mozgatva, előbukkantak sötét és sima fejecskéik, Valéria megrémült és kérve-kérte Muciust, hogy rejtse el mielőbb azokat a gyülöletes állatokat.

Vacsora után Mucius hosszúnyaku, gömbölyded palaczkokból rendkivül illatos és sürü siraszi borral kedveskedett barátainak, mely apró jaspis pohárkákba töltve, zöldesbe játszó aranyos szinében, rejtélyesen csillogott. Izre nézve nem hasonlitott az *európai borokhoz*: nagyon édes és erős volt, és lassan, apránként szörpölgetve az ember minden tagjában valami kellemes mámor érzését keltette fel. Mucius Fabiussal és Valériával megitatott egy-egy pohárkával, s maga is ivott. Mikor Valériának töltött ráhajolt a pohárkájára s újjait mozgatva valamit suttogott bele. Valéria ezt észrevette; de mert Mucius minden cselekedetében s egész viselkedésében mindig volt valami idegenszerü és titokzatos, csak az a gondolat villant meg a fejében: «Vajjon ott Indiában nem tért-e át valami más hitre, vagy nincs-e valami ilyesféle szokásuk az ottaniaknak?» Azután rövid hallgatás után megkérdezte tőle, vajjon barangolásainak ideje alatt is foglalkozott-e zenével? Feleletül Mucius a malájival elhozatta indiai hegedűjét. Ez a jószág hasonlitott a mostaniakhoz, csak négy húr helyett három volt rajta, felső része kékes kigyóbőrrel volt bevonva, vékony nádból készült vonója ívalakú volt, s a legvégén csiszolt gyémánt csillogott.

Mucius először nehány mélabús, mint mondá, népies dalt játszott, melyek különösen, szinte vadul hangzottak az olasz fülnek; az érczhúrok hangja fájdalmas és gyenge volt. De mikor elkezdte az utolsó dalt, ugyanaz a hang hirtelen megerősödött s tisztán és erőteljesen csengett; szenvedélyes melodia áradt szét a szélesen kezelt vonó alól, szerte áradt szépen imbolyogva, mint az a kigyó, melynek bőre a hegedű felső részét borította; és olyan tüzzel, olyan diadalmas újongással csillogott és lángolt ez a melodia, hogy Fabiusnak és Valériának is elszorult a szive, s könny csillogott szemükben... Mucius pedig, lehorgasztott s a hegedűhöz szorított fejével, sápadt arczával s összehúzott szemöldökeivel még magábaszállttabbnak és még komolyabbnak látszott — s a vonó végén a gyémánt ragyogó szikrákat szórt maga körül, mintha szintén tüzet fogott volna a csodálatos daltól. És mikor Mucius bevégezte, s még mindig erősen válla és álla közt szorongatva a hegedűt, kezét, melyben a vonót tartotta, leeresztette, Fabius felkiáltott: «Mi volt ez? Mit játszottál te nekünk?» Valéria egy szót sem szólt, de látszott rajta, hogy egész lénye ismételte férje kérdését. Mucius letette a hegedűt az asztalra, s haját könnyedén felborzolva, szivélyes mosolylyal így szólt: «Ezt? Ezt a melodiát... ezt a dalt egyszer Ceylon szigetén hallottam. Ez a dal ott a nép között mint a boldog, a kielégitett szerelem dala ismeretes.» — «Játszd el még egyszer», suttogta Fabius. — «Nem; ezt nem lehet ismételni, — felelte Mucius, — de meg már késő is van, Valériának pihennie kell; de meg nekem is.... fáradt vagyok.»

Mucius egész napon át tiszteletteljesen és egyszerűen viselkedett Valéria iránt, mint afféle régi jó barát; de mikor kiment, újjait a tenyerébe nyomva, jó erősen megszoritotta a kezét és oly mereven az arczába nézett, hogy ő, bár fel se pillantott, hirtelen elpiruló orczáin érezte ezt a tekintetet. Szót sem szólt Muciusnak, csak elrántotta a kezét, s mikor eltávozott, hosszú ideig nézte az ajtót, melyen át eltünt. Eszébe jutott, hogy régente is mennyire félt tőle... és aggodalmai most ujra visszatértek. Mucius visszavonult a pavillonjába; a házasok pedig bementek hálószobájukba.

(Folytatása következik.)

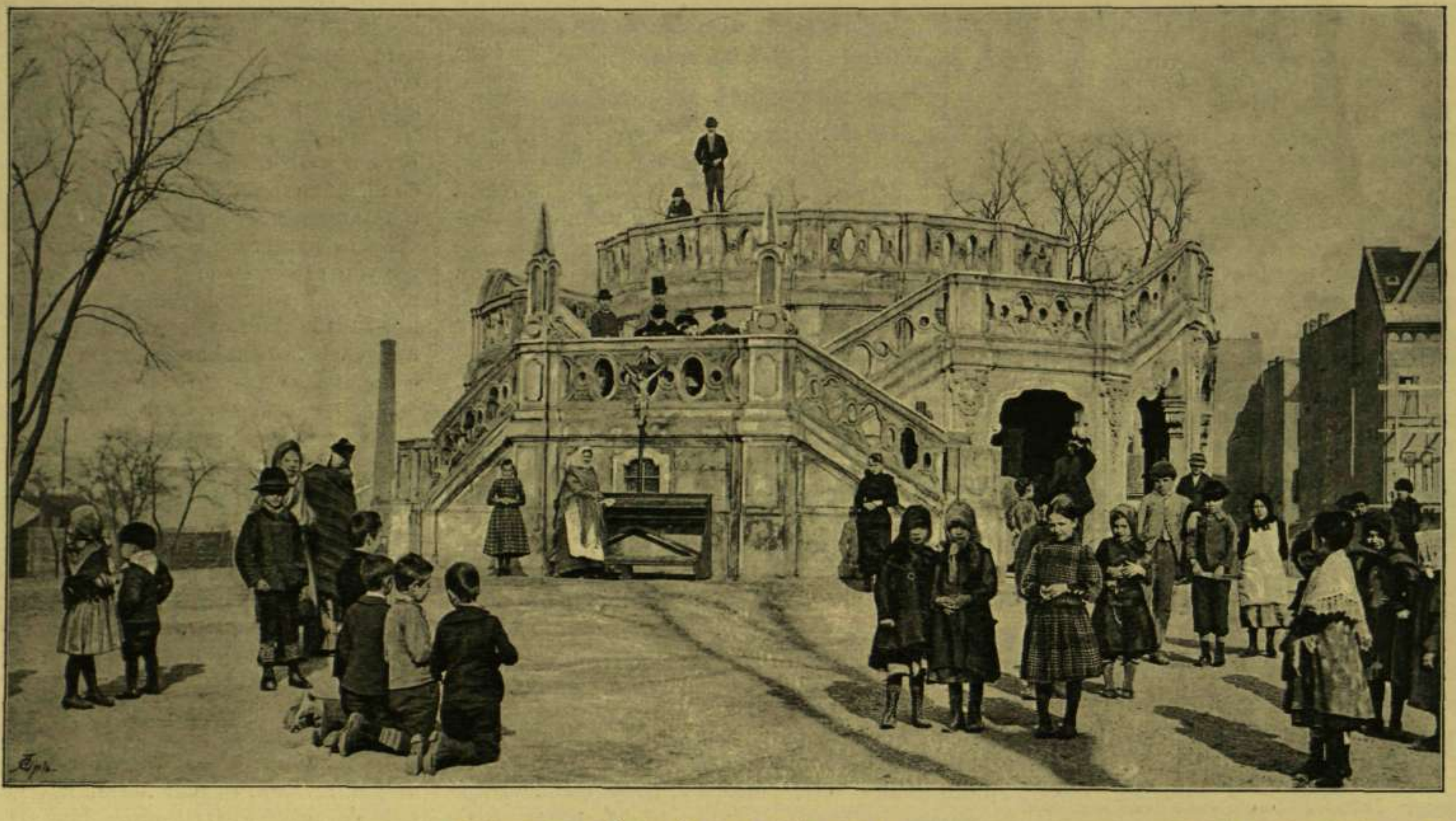

A LEBONTOTT JÓZSEFVÁROSI KALVÁRIA BUDAPESTEN. Morelli Gusztáv tanár fényképe után.

EGYVELEG.

* **Az iskolák száma Németországban** 56,563 s ezekben 120,032 tanító oktat közel 8 millió gyermeket. Az iskolák fentartási költsége kerek számmal 250 milió márkát tesz évenkint.

* **Törpe elefánt** látható jelenleg Berlinben. A csodálatos állat három éves, de még csak 3 láb magas, s 12 mázsa sulyú, holott az ilyen korú elefánt sulya 3—3½ tonna szokott lenni. Az érdekes kis állat Szumatrából való.

* **Az orvosnövendékek** száma annyira megszaporodott ujabban Párisban, hogy a tanárok nem képesek eleget tenni hivatásuknak s bonczolásra elég hullát nem találnak. Most már azt tervezik, hogy a növendékek számát korlátozni fogják.

* **Uszó bankház** működik brit Kolumbiában a Kutene-tavon. A bankház külön gőzhajóval sorba járja a parton levő városokat, s mindenikben üzleteket intéz el.

* **Nők mint esküdtek.** Párisban több nő lépéseket tett, hogy esküdtekül alkalmazzák, hivatkozván arra, hogy a nagyon elfoglalt férfiak igen gyakran még a büntetések daczára sem jelennek meg az esküdtszéki *tárgyalásokon.*

* **Uj gyüjtésmód.** A melbournei szinházban közelebb egy kedvelt dal szövegét az énekes egy sorral toldta meg, melynek értelme: «tegyetek egy garast a perselybe». A felhivásnak szép sikere lett, mert a szinház ajtajánál kifüggesztett perselyekben a kórházi alap javára mintegy 300 forint gyűlt össze.

* **Uszó szigetet** találtak ujabban az Atlanti-tenger különböző részein. A sziget körülbelül egyezer négyszögméter területü volt, sürüen megrakott fákkal s éjszakkeleti irányban hatolt előre. Bizonyosan a tenger árja mosta el a parttól. Ez is egyik bizonyitéka annak, hogyan jutnak idegen országok növényei és állatai gyakran megfoghatatlan módon messze vidékre.

* **Skorpió-csapás.** Durango mexikói városban egészen hirtelen óriási módon elszaporodtak a skorpiók, úgy, hogy a hatóság kénytelen volt irtó hadjáratot folytatni ellenök. Magában a kórházépületben egyetlen nap kétezeret öltek meg.

* **A legnagyobb hullámokat** eddig a *Jóremény-ség foka* körül észlelték, de ezek is csak 12 méter magasak voltak, a torony magasságú hullámok rendesen csak regényekben fordulnak elő.

* **Rókák üldözése.** Ausztráliában, hol igen jól tenyésznek az európai állatok, nem rég az alig 10 évvel ezelőtt oda vitt rókák annyira elszaporodtak, hogy a hatóság most hajtóvadászatot rendez ellenök. Egy rókáért 5 shilling jutalmat fizetnek. A mult évben 12,000-nél többet ejtettek el.

* **A tüsszentés** néha kellemetlen, de könnyen meg lehet akadályozni, ha felső ajakunkat erősen megnyomjuk, mert ezzel a tüszentést előidéző ötödik agyidegre hatunk.

* **A legnagyobb kémények** Glasgowban vannak. Egyik 140 s a másik 127 méter magas.

* **Takoma** amerikai városban nem rég 28 vendég számára rendeztek lakomát egy fa üregében.

* **Az aluminium ára** 1828-ban, midőn felfedezték, kilogrammonként 20,000 forint volt, most már mintegy 4 forint. Legújabban dr. Mayer Berlinben állítólag oly készitésmódot talált ki, hogy egy kilogramm ára csak 25—30 kr. lesz. Így az aluminium jövőben még jobban fog hóditani az ipar terén.

* **A czukornál** kétszázszorta édesebb anyagot fedezett fel egy berlini vegyész, mely e mellett nem is oly káros hatású, mint a saccharin. Az új anyagot «*valzin*»-nak nevezték el.

* **A legnagyobb hirdetés** egy Kanari-sziget dombján van, a «Grand Canary Engineering Company» hirdetése, melynek betűi kilencz méter magasak és 1½—5 méter szélesek. Az egész felirat szélessége 225 méter.

CSÖNDÉLET SZERBIÁBAN.

Rendkivüli politikai szinjáték foly most Szerbiában, élénk, zajos utczai jelenetek kiséretében, a nép izgatott érdeklődése között. Minisztereket helyeznek vád alá. Az utóbbi évtizedek történetében páratlanul áll az ilyen bünhödés a tárczaviselés dicsőségeért.

A görögök nehány évvel ezelőtt megpróbálták, hogy hasonló élvezetet szerezzenek a politikai aréna miniszterekre éhező publikumának, de a kisérlet nem sikerült. Csak odáig jutottak, hogy az országgyülés vizsgáló-bizottságot küldött ki Trikupisz szörnyü büneinek fölkutatására, hanem a terhelő adatokat nem találták meg, azután elpárolgott a hazamentők szörnyü mérge, és nem csuktak be senkit, sőt azok, a kiket rövidesen börtönbe akartak küldeni, nem sokára ismét beleültek a bársonyszékbe és kormányozták tovább szép hazájukat az örvény felé, a mely most már csöpp hijja, hogy el nem nyeli Hellaszt.

Minden esetre ez volt a legokosabb megoldás. Akkor Athénben is hangzottak a dörgedelmes szónoklatok; hazaárulónak bélyegeztek mindenkit, a ki tagja vagy csak párthive volt a gyanusított és vádolt kormánynak; kötelet és vérpadot kinálgattak az ex-minisztereknek épen úgy, mint most Belgrádban. Oh! ezek a délkeleti országok és nemzetek bámulatosan hasonlitanak egymáshoz. Egyformán mértéktelenek a pártszenvedélyek kultiválásában, és egyformán éretlenek a parlamentarizmusra. Olyanformán illik hozzájuk a parlament, mint a borotva a bolondok kezébe, a kik egymás, vagy épen a saját maguk nyakát vágják el vele.

*

A legélénkebb sajnálattal nézzük szerb szomszédaink marakodását.

Mennyi hasznos munka vár reájuk; mennyi bajt kellene megorvosolniok, mennyi mulasztást pótolniok; ők pedig e helyett szabadjukra eresztik a pártos szenvedély s gyülölködés fenevadjait, pusztitván egymást, a helyett, hogy szaporitanák a nemzeti kincseket. És a gyermek-király ott ül a konakban, nézi-nézi szomoruan, hogy nem akar okosabb lenni az ő szegény nemzete.

A nagy szerb császárságot századokkal ezelőtt ugyanaz a féktelenség döntötte romlásba, a mely most utját állja megerősödésének, művelődésének, fölvirágzásának. Hát Sándor király országában mindenki azért születik, hogy meddő, üres politizálással töltse idejét, hogy áskálódjék, agyarkodjék polgártársai, kormányai és királyai ellen? A koronás fiu, a ki, úgy látszik szép lesz, mint anyja, és okos, mint apja, eltünődik keserüen, vajjon azért tett-e koczkára mindent április 13-án, hogy a radikális parasztok kitölthessék vak boszújokat a liberális minisztereken.

AVAKUMOVICS, A VÁD ALÁ HELYEZETT VOLT SZERB MINISZTERIUM ELNÖKE.

Kaczagni való gunyja a sorsnak, hogy egy 17 éves ifjú heroikus elhatározással jobb korszakot akar nyitni hazája történetében, a mely elfeledtesse a múlt szenvedéseit, viszályait, személyeskedő harczait — és ennek a bátor cselekedetnek első gyümölcse is mérges, a mely megmérgezi az ország közéletét jobban, mint valaha.

*

De bármily elkedvetlenitő hatást gyakoroljanak is a szerbiai események a kis királyságnak minden őszinte barátjára, hogy rendkivülien érdekes az a tárgyalás, a mely az Avakumovics-kabinet volt tagjainak pörbefogása fölött most lezajlott a szkupstinában, azt kétségbe vonni nem lehet. Érdekes pedig azért főképen, mert szembe állitotta egymással a három párt vezérembereit. Összemérhetjük, összehasonlíthatjuk őket egymással. Érdekes továbbá azért, mert éles világitásban tünteti elénk a radikális kormánypárt belső viszonyait.

Főalakja az egész tárgyalásnak természetesen *Avakumovics*, a vádolt kabinetnek elnöke. Ügyvéd, európai müveltségü ember, energikus, tehetséges politikus. Risztics legjobb barátai és legtalentumosabb tanítványai közül való. Higgadt, világos gondolkozású fő, a ki ingadozás nélkül halad a maga elé tüzött czél felé. Mellette áll *Ribarácz*, a volt belügyminiszter; szintén Risztics szükebb politikai környezetéből került ki, ő is ügyvéd és egészen modern politikai ember. Mindketten jó szónokok, de kharakterük különbsége kifejezésre jut szónoki egyéniségükben, a mint azt észre lehetett venni most elmondott védbeszédeiken is.

Amakumovics olyan nyugodtan beszélt, mintha neki tulajdonképen semmi közelebbi köze nem volna ahhoz, a miről szó van. *Ribarácz* ellenben csupa tűz, csupa láng, csupa harag; szét akarja zúzni ellenségeit, föl akarja kelteni a szenvedélyeket, míg *Avakumovics* a gondolkozó emberre apellál. Úgy tünik föl ez a két ember 110 halálos ellensége között, mintha ők volnának a vádlók s a radikális párt ülne a vádlottak padján.

«Nem a törvények rosszak, hanem az emberek rosszak; ti vagytok romlottak és gonoszak, (dörgi oda Ribarácz szemtől-szembe a radikálisoknak) adjátok hát ide azt a kötelet, a melyet olyan türelmetlenül tartogattok számunkra, és akkor legalább hamarosan vége lesz ennek az egész, utálatos komédiának.»

Bárminő véget érjen a most folyó politikai pör, *Avakumovics* is, *Ribarácz* is bizonyosan még jelentékeny szerepet fognak játszani hazájuk történetében. Ők képviselik a liberális-párt fiatal generáczióját, a mely ment az öregek előitéleteitől. *Avakumovics* azóta, hogy Risztics királyi helytartó lett, már is elismert vezére a liberálisoknak és egész egyénisége alkalmasabbá is teszi a vezető szerepre, mint *Ribaráczot* heves temperamentuma. Ott látjuk *Garasanint*, a haladó párt vezérét, a szerb politikai élet egyik legrokonszenvesebb alakját, a ki magas szinvonalon álló beszéddel, ragyogó ékesszólással hirdeti, hogy április 13-át a béke, a bocsánat korszakának kellene követnie, hogy végre lehetővé váljon a haladás és a boldogulás. Egyformán elsőrangú mestere a szónak és a tollnak.

De hol van Dokics, a miniszterelnök, a radikális-párt állitólagos vezére; hol vannak minisztertársai? Az ő szavukat nem halljuk. Az üldözést nem helyeslik, ellene nyilatkozni azonban nem mernek, mert a demagogok, a parasztok szemében úgyis gyanusok, udvaronczok. Már pedig a demagogok és a parasztok az urak a kormánypártban. Beszélnek Dokics helyett a Tajszicsok, Gyuricsok, Katicsok és piaczi durvaságok közt kiáltanak a vádolt miniszterek vére után. Mindnyájukat és azonfölül még Garasanint és társait föl akarják köttetni, de mindjárt. Ez a jelszava és parlamentáris szinvonala a radikális-párt többségének.

SZOKOLAY KORNÉL.

A JÓZSEFVÁROSI KALVÁRIA.

Budapest újabb keletü város lévén, építészeti emlékeinek a száma nem igen nagy. A legérdekesebbek közül való azonban a józsefvárosi kalvária, mely ott emelkedett a Józsefváros legvégén, a Baross-utcza folytatását képező Kalváriatér dombgerinczén. A nagy közönség kevés figyelemre méltatta a durván bemetszett és elhanyagolt állapotban levő épületet. Csak a beavatottak gyönyörködtek annak művészi formáiban.

A régi józsefvárosi kalvária egyike Budapest legöregebb épületeinek. A mult század közepe táján, Mária Terézia királynő uralkodása alatt épült, s tervezője a hagyomány szerint az akkoriban híres müépitő *Fischer von Erlach* volt, ugyanaz, a ki a schönbrunni császári kastélyt és a ma is érdekes filagoriát építtette.

A bécsi építész többször megfordult Magyarországon is és tanítványainak több érdekes alkotását látni ma is. Ezek közé tartozik a gödöllői királyi kastély és a kalvária, valamint ezek közül való volt a hatvani-utczai Grassalkovich herczegi ház, melynek helyén most a Dreher-palota áll.

A józsefvárosi kalvária igazi tipusa a Mária-Terézia korabeli barok stilusnak. Alapelhelyczése, berendezése, külső és belső alakja igen tisztult művészi izlésre vall. Falainak kőburkolata szintén művészileg van kifaragva. Az egésznek a hatása igen díszkrét és festői.

Mikor a főváros törvényhatósága a mult esztendőben elhatározta a Kalvária-tér rendezését s a régi Kalvária lebontását, valóságos versengés indult meg, hogy kinek adják a becses épület-anyagot. A svábhegyi lakosok egyik hegyormójukra akarták a kalváriát, míg festőink és szobrászaink minden követ megmozditottak, hogy a kalvária az epreskerti művésztelepre jöjjön.

Végre is a művészek győztek. A régi kalvária lebontását mérnöki felügyelet alatt e héten kezdték meg s az egyes kődarabokat a festőmester-iskola kertjébe szállítják, a hol nagy gonddal újra felépitik. A középső részét felső világitású nagy műteremmé rendezik be *Benczur* Gyula számára. A köröskörül vonuló fülkékben pedig a művész-növendékek műtermei lesznek.

Az egész épületet kivül-belül újjáalakítják s falaira legkiválóbb művészeink freskókat festenek. Szóval a kalvária, melyet művészeink a Múzsának szentelnek föl, egyik legnevezetesebb ékessége lesz művész-telepünknek.

K. D.

OROSZ SIROK MAGYARORSZÁGON.

Midőn Miklós czár 1849 junius első napjaiban seregeit Magyarország határáig vezette, katonai környezetéhez egyebek közt a következő szavakat intézte:

«Jól tudjátok, hogy csakis a forradalom elnyomására küldlek benneteket ezen idegen országba, melynek népét lelketlen lázadók és szédelgők tévútra vezették. A harcz hosszú és véres lesz. Minden csepp orosz vér, mely ott kiomlik, dicsőségünket fogja növelni.»*

A mint tudjuk, *Paskievics* herczeg, kit a czár nagyon korlátolt hatalommal felruházva állított a sereg élére, tüntetőleg kerülte a magyar csapatokkal való összeütközést. Hasonló eljá-

* Lásd Jermolov emlékiratait II. kötet 370. lap.

rást követtek a többi orosz tábornokok is, leginkább azon okból, mivel tudták, hogy sokkalta nagyobb erejükkel az a nélkül is gyenge magyar sereget eltiporhatják. Az első komoly összeütközés Vácznál történt, mikor Görgei utóvéde az utána tóduló oroszokat csúnyául megverte. A városban rabló muzulmán lovasokat *Kupa* őrnagy a Bocskay-huszárokkal, *a nagy vásártérről* visszanyomván, az egész csapatot hatalmába kerítette. Az életben maradt foglyokat egy hosszú falhoz állíttatta, hol azok, mint tetten ért rablók, karabélyokkal agyon lövettek. Ezen alkalommal több cserkesz törzs- és főtiszt is elesett, kiket a vasúti töltésnél s a Dunaparton talált orosz halottakkal együtt egy közös sírban temettek el. E sírnak ma már nyoma is elenyészett.

A debreczeni ütközetben a Paskievics személyes vezénylete alatti oroszokat *Tsetyrkin* államtanácsos és vezér-főorvos állítása szerint a magyar ágyúk tüze megtizedelte. Az oroszok halottjaikat leginkább az utszéli árkokba temették el, hogy rendes sirok ásásával ne vesződjenek. Tsetyrkin az elesettek közt több törzstiszt nevét is említi.

Tudtunkkal a debreczeni temetőben orosz síroknak nyoma sincsen. A benyomulás első heteiben az orosz seregben állítólag vérhas, hagymáz és kholera iszonyú pusztítást vittek véghez.

Miskolczon és a mellette táborozó orosz katonák közül naponta átlag 250—300 ember halt meg. Ennyit az orosz hivatalos katonai jelentés is elismer, a «*La guerre* en Hongrie contre les rebelles hongrois» czimű olasz munkájában.[1] Ámde Tsetyrkin államtanácsos nem annyira a most említett járványnak, mint inkább a *nostalgiának* — honvágynak — tulajdonitja a roppant halálozást. A többnyire fiatal ó-orosz hitű újonczokból álló gyalogság közt elterjedt babonaságot a felső-magyarországi utak mentén gyakran látható feszületek előtt imádkozó asszonyok siránkozása növelte. Siró nők Oroszországban szerencsétlenséget jelentenek. Azon kivül a borhoz nem szokott katonák izgatottságukban mindenütt elrejtett s életükre törő magyarokat láttak. A vidéknek, melyen keresztül vonultak, a nélkül is csekély számú lakossága szótlanul fogadta őket, mi az orosz tisztekben azt a gyanut keltette, hogy éjszakának idején fognak megtámadtatni. A falvakban levő kutakból mindaddig nem ittak, mig a vizet az előljárók szemük láttára meg nem izlelték. Azt hitték, hogy méreg-keverők közé jutottak. *Paskievics* fővezér maga is babonás természetü, sok bort ivó ember lévén, erősen kikelt Tsetyrkin ellen, ki azt akarta, hogy a legénységet mindezen balvélekedésről különös parancsban világositsák fel. Midőn aztán az emberek Miskolczon és útközben tömegesen hullottak, a fővezér parancsára esténként a táborban zeneszó mellett énekelni kellett. Ámde ettől az egymás után menetelő ezredek az országúton és annak árkaiban heverő hullák láttára kedvüket teljesen elvesztették. Soraikban a nostalgia, honvágy áldozatai folyvást szaporodtak, s az elvonuló sereg útját számtalan sirdomb jelezte.

Mindezekről *Paskievics*—leginkább *Konstantin* nagyherczeg unszolására — jelentést tett a Varsóban időző czárnak, ki minden órában győzelmi hireket várt, s egyúttal azt javasolta, hogy a meleg idő megszüntéig ne nyomuljanak a csapatok Magyarországon előre. A sereg útját — irja a varsói herczeg[2] — nem az ellenséggel szemben elesett, hanem az időjárás, rossz viz és rossz élelem miatt elpusztult katonáink hullái jelezik.» *Paskievics* jelentésére *Adlerberg* gróf, a czár egyik főhadsegéde, küldetett Paskievics főhadiszállására azzal az üzenettel, hogy: «a czár nem hátrál meg akkor sem, ha a varsói herczeggel együtt az egész sereg elveszne is. Ott a tartalék, hadd menjen ez előre esetleg Gorcsakov herczeg vezénylete alatt.»

Ámde *Gorcsakov* herczeg Paskievicsnek halálos ellensége s irigye lévén, azért, hogy vezérkari főnökül rátukmálták, önként érthető, hogy Paskievics hiusága minden további habozásnak véget vetett. Az «orosz sirdombok» nem szaporodtak, mivel az orosz parancsnokok utközben elhalt embereiket a lakosok által a temetőkben ásatták el. Az ellenszegülőket a kozákok egyszerüen agyonverték, a mint ez Miskolcz tájékán több helyen megtörtént.

A világosi fegyverletétel után az orosz sereg feltünő gyorsasággal kivonúlt az országból.

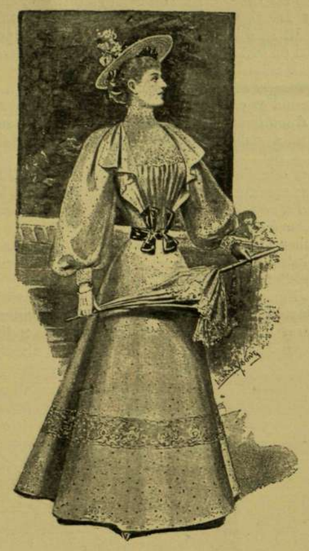

MUSSELINE NYÁRI RUHA.

Betegeit és könnyü sebesültjeit magával vitte; oly kórházakból, hol a többieknek hely nem jutott, az osztrák vagy magyar betegeket kidobták. Régi és mostanáig folytatott szokás szerint az orosz fővezényelet a betegségben elhalt és elesett katonák számát eltitkolta. A hivatalos jelentés szerint az ellenség előtt *1100 katona eselt* el, mig a járványban elpusztultak számát *2870* emberre teszi. Ámde nemcsak *Jermolov*, hanem maga *Tsetyrkin* is 4986-ra teszi az elesettek számát, betegségekben pedig 18,079 ember veszett el. Ez utóbbi szám helyes voltát

CRÉPE DE CHINEBŐL KÉSZÜLT SÉTA-ÖLTÖNY.

Tsetyrkin kétségbe vonja, mivel az illető csapatparancsnokok a halottak számát készakarva eltagadták, s igy inkább azt hajlandó hinni, hogy 25 ezernél többen vesztek el.

1850 elején az elesett, vagy betegségben elhalt tisztek családjainak nagy része haza akarta szállítani halottjaikat. Alig van város vagy falu Magyarország azon részeiben, hol az oroszok jártak, melyben az ily családok tagjai, nők, apák, anyák vagy testvérek ne jártak volna. Sok helyről haza is szállitották a halottakat, mig csak *Miklós* czár azt szigorúan meg nem tiltotta. Ez leginkább azért történt, mivel az utólagos temetések a kedélyeket nagyon felzavarták; de valószinüleg azon okból is, mert Miklós czárt Haynau és a többi fő-fő egyéniség viselkedése annyira elkeseritette, hogy hosszabb ideig senkinek sem volt megengedve a czár előtt a magyarországi intervencziót szóba hozni.*

Miklós czár unokája, a most uralkodó czár, valószinüleg más nézetben van s igy történhetett meg, hogy Palitzin ezredes családja 43 év múlva haza szállíttathatta annak hamvait.

[1] Megjelent Párisban Cossonnál 1850-ben.
[2] Lásd Osten-Korff emlékirat I. kötet XV. fejezet.

PÁRISI DIVATLEVÉL.

Páris, julius 18.

A lóversenyek alkalmával bemutatott nyári divatok most már egész Európában ismeretesek, s kinek módjában áll, azok szerint felszerelve indult külföldi útra vagy fürdőbe. Világos szinü *chiné, gyöngygaze* és olcsó, de azért nagyon szép *crepon*-ok uralják a helyzetet. A párisi szabást mindenütt követik. London, Bécs és Berlin nem ellenzik a franczia divatot, s igy az új Babylon e részben is mérvadó maradt. A párisi előkelő világ legújabban a sokkal egyszerűbb, de azért épen nem olcsó angol divatot pártolja, számos követőre azonban mostanáig nem igen talált. Párisban közelebb *két magyar grófnő* számára Budapesten készült öltöny nagy feltünést keltett, s a párisi divatlapok közölték ezek sikerült rajzát. Az egyik ruha halavány kék atlasz, a szoknya sziválvány gaze-zal bevonva, dereka nagyon kivágva kék changeant bársonyból. Az újjak aranyhimzésü, halaványsárga tulleből. A második öltöny az illető grófnő leánya számára készült. Halavány rózsaszinü surrah ruha, fekete jet-tel diszített Bolero újjassal. A volant-tal diszített szoknyára borsónagyságu jetgyöngyök voltak felvarrva. A két úrnő tüntetőleg a *hazai* ipart pártolva, megmutatta, hogy nemcsak Párisban, hanem másutt is vannak ruhaművészek.

Az itt bemutatott *nyári öltöny*: egyszerű, volant nélküli fehér crepe de chine szoknya, fekete csipkediszítéssel, könyökig érő bő nyakkal szintén nagyon jó hatást tesz, és nézetünk szerint bármely előkelő párisi szabó becsületére válnék. Nagyon csinos a második képen látható egyszerű *pettyes musselin ruha*, fodrok nélkül. Itt azonban a széles csipke-szegély s a nyakig érő nyitott zubbony, szintén drága csipkékkel diszítve, az olcsóságot teljesen kizárja.

A szivárványszinű nehéz selyem, japáni moll vagy valódi bársonyból készült öltönyök erősen tartják magukat. Áruk nagyon magas ugyan, de ezt a divatvilág figyelembe nem veheti.

Legújabban egy hatodik századbeli múmia-sírban talált selyemdarab mintájára készült selymet «Múmia-selyem» elnevezéssel láttunk. Önkénytelenül eszünkbe jutott, hogy a divatárusok képzelő tehetsége nagyon ki lehet merülve, mivel valami újjat csakis a sir fenekéről képesek előteremteni.

Fürdőhelyen az idén, ép úgy mint máskor, a hölgyvilág kizárólag a toilette-ügyeivel foglalkozik. Beteg ember a nélkül sem megy divatos fürdőhelyekre, a többi pedig csakugyan mit is tenne egyebet.

A *divatos kalap* hölgyeinknek sok gondot okoz. A nyár elején megrendelt lószőr, farost és florentini szalmafonatu kalapokat az új *Valecienne* és *Cluny*-féle kalapok teljesen háttérbe szorították. Ugyanis ez utóbbi csipkékből készült kalapokat, eleinte csak gyermekek viselték, most azonban bármily koru hölgyeken láthatjuk őket. Sokan azt találják, hogy ezen csipke kalapok tulajdonképen nagyanyáink hálófejkötőihez hasonlítanak, azonban a hölgyek nagy része chikesnek találja. Részemről azt tartom, hogy itt is csak a pazarlásig vitt fényüzés nyomát látjuk. mivel bármily eleganz szalmakalap sem került annyiba, mint a most felkapott, kizárólag nagyon drága csipkékből készült fövegek, s az olcsó divatot egyúttal szépnek senki sem akarja találni.

Legújabban a szalmakalapokhoz való széles szalagokon a hölgyek medaillon nagyságu *fényképeket* alkalmaztatnak — természetesen a szivükhöz legközelebb állók arczképével. A furcsa divat már különféle, nem épen kedélyes megjegyzésekre adott okot, mivel házas nők férjeik arczképét csak nagy ritkán viselik. Mindenki pedig nem szereti, hogy szive választottja arczképét nyilvános helyeken viselje. Tengerészkék, orosz-zöld, galambszürke és kajszinbaraczk szinű széles szalagokon a most leírt divatos fényképek nagyon is szembe tünnek.

* Lásd Osten-Korff emlékiratait, II. kötet, 38. lap.

A Bukarestben forgalomba bocsátott eredetiek után.

OLÁH POLITIKAI IZGATÁSRA SZÁNT SZIVARKA-PAPIROK KÉPEI.

A *krinolin*, valamint a magas sarkú *Mária-Antoinette-féle czipők* nem tudnak tért hódítani, habár a párisi lóversenyek alkalmával e részben megindult mozgalmat a divatvilág előkelő hölgyei nagyban elősegítették. Részemről attól tartok, hogy a nyári idény multával különféle meglepetéseknek nézhetünk elébe. Ugyanis hölgyeink eddigelé külföldről vagy egyéb kirándulásokról visszatérve, mindig valami különlegességgel örvendeztették meg a divatot, habár a legtöbb különlegesség a legrosszabb izlésre vallott. Igy például a hegymászó bot nagyságú napernyők, melyek a czélnak teljességgel nem felelnek meg, Svájczból kerültek hozzánk, mert ott mindenki hosszú bottal jár, minélfogva hölgyeink azt a furcsa divatot napernyőikre kivánták alkalmazni.

Örömmel konstatálom, hogy az előbb oly nagy mértékben használatban volt sokféle *arczkenőcsöket* az orvosok folytonos ellenzése a forgalomból kiszorította. Nehány komoly betegséggel végződött esetben kitűnt, hogy a bajt ama kozmetikus szerek okozták, melyekben többnyire mérges tartalmú részeket találtak, s miután arczbőrét, valamint egészségét mindenki félti, egyelőre az illető gyárosok iparczikkeiket nem igen árusíthatják el. *Alice.*

POLITIKAI IZGATÁS SZIVARKA-PAPIROKKAL.

Bukarestben valami engesztelhetetlen magyarfaló arra használta a leleményességét, hogy a Romániában elterjedt czigarettázás élvezetének fokozása végett olyan szivarka-papír-borítékot eszelt ki, mely egy tenyérnyi simított papiron három képben azt mutatja be, hogy 1. miképen hatalmaskodik a magyar az erdélyi oláhon, 2. miképen uszítja Romániában az oláh asszony boszúra az oláh férfit, és 3. hogy lövi le ez *lesből* a magyart s hogy szabadítja meg lenyügözött erdélyi oláh atyjafiát. A képek persze nem a valóságon alapulnak, hanem nyilván a határerdőkben történt falopások alkalmát vehették föl szokásos oláh tulzással alap-igéül, mert a feltünően deli férfiúként ábrázolt magyar erdőőri egyenruhábanvan s a Kárpátok fenyveseiben csípte el a fatolvaj oláhot, kit hátrakötött kezekkel és oly keményen korbácsolva hajt maga előtt a sziklás oldalon, hogy az leroskad. E jelenetet — a milyet persze senki se látott — a fenyves egy másik sziklás helyéről fúriaként dühöngve mutatja férjének egy oláh asszony s egyszersmind puskát nyom annak kezébe, hogy lőjje le a magyart; a dorobáncz öltözetü oláh ezt meg is teszi a magyar holtan terül el a földön, a vitéz puskás pedig megoldozva atyjafia karjait, kezet szorít vele — balkézzel, jobb kezével pedig az égre mutat, hogy ott az igaz bíró. Hát biz' ott van; de épen azért jó lesz e bírót az oláhoknak nem ingerelni, mert közéjök csaphatja villámait.... Ez izgatásra szánt képek vízfestésű nagyított másolatait egy-két bukaresti könyvárus még a kirakatában is kibiggyesztette s a járókelő oláh hazafiak épülésére ott is fitogtatta pár napig, de a romániai kormány aligha dícsérte meg őket ezért a nagy nemzeti lelkesedésért, mert csakhamar bevonatták ablakaikból e képeket, s ezen felül talán azt is megmagyarázták nekik, hogy az ily mértéktelen nemzetiségi izgatással nem épen jó szolgálatot tesznek Károly király kormányának. A «*Mama-liga de Lux*» névre keresztelt szivarka papírt különben valami «Manco Schnurer» nevü «seul fabricant» készítteti Párisban (Páris-Bukarest jelzéssel), «legfinomabb franczia papir»-nak (papier français extra-supérieur) mondván a jeles gyártmányt. Lapunk egy barátja adott át egy példányt nekünk, melynek másolatát itt bemutatjuk.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

A Franklin-Társulat kiadványai. A Franklin-Társulat ismét több értékes és gyakorlati munkát bocsátott közre. Első helyen említjük a *Filozófiai irók tárának* új kötetét, mely a tud. akadémia pártfogása mellett megjelenő vállalatban már a tizenegyedik kötet. A vállalatot *Alexander* Bernát és *Bánóczi* József szerkesztik, s a bölcselkedő jelesek művei közül most az ó-kori *Platon válogatott műveinek* második kötetét veszi a közönség. Ezek Platon legolvasottabb és legismertebb műveit adják, négy párbeszédet, melyek mind Sokratessel foglalkoznak, az ő életének utolsó hónapjaiból valók, s a bevádolásától haláláig terjedő időszakra vonatkoznak, czéljuk Sokrates életének s eljárásának igazolása és emlékének dicsőítése. Az első *Euthyphron* párbeszéde Sokratessel a kegyeletességről; a második *Sokrates védekezése*, a harmadik *Kriton* beszélgetése Sokratessel, a negyedik *Phoidon* beszélgetése többekkel és Sokratessel a börtönben, s ebben a lélek halhatatlanságának fejtegetése is előfordul. Ezek nem most jelennek meg először magyarul, de vagy kihagyásokkal, vagy rossz nyelvezetben kaptuk, s most, mikor a filozófiai íróknak nagy gonddal készült fordítása indult meg, az ó-kori bölcseleti művek nevezeteseit szintén ily jól készített kiadásban birni, nagyon kivánatosnak mutatkozott. Dr. *Gyomlay* Gyula oldotta meg a feladatot, ki bevezetésekkel, jegyzetekkel tette egészen világossá a magyaros fordítást. Ára 1 frt 20 kr.

Jeles irók iskolai tárában pedig megjelent: *Szemelvények a magyar nemzeti lyra köréből*, szerkesztette dr. *Zlinszky* Aladár, állami főgymnáziumi tanár. A lyrai költemények e gyüjteménye a gymnázium ötödik oszt. számára készült, s első sorban pædagógiai czélokat kíván szolgálni. A legrégibb időktől kezdve az újabb időkig közöl mutatványokat lyrai költészetünkből, irodalomtörténeti és életrajzi fölvilágosításokkal. Ára 1 frt.

A magyar telekkönyvi rendtartás mai érvényében, irta *Zlinszky* Imre, az újabb törvényekkel és rendeletekkel kibővítve és a felsőbb bíróságok újabb megállapodásainak fölhasználásával átdolgozta dr. *Imling* Konrád, kuriai biró. Az elterjedt könyvnek ez már *ötödik kiadása*. Ára 3 frt 60 kr.

Magyar-horvát és horvát-magyar szótár, közhasználatra összeállította *Spicer* Mór. Csak nem régiben jelent meg belőle a magyar-horvát rész, s most már a második: a *horvát-magyar* részszel be van fejezve a hiányt pótló szótár. Az új rész ára 2 forint.

Az *Olcsó-Könyvtár* czímü népszerű vállalatban (szerkeszti Gyulai Pál) *A Kapi-vár* történeti vigjáték foglalja el a 324-ik kötetet. *Gabányi* Árpád az akadémiai Teleki-díjat nyerte el e vigjátékkal, mely 1892 deczember 2-ikán került előadásra a nemzeti szinházban. Ára 40 kr. Végre a *Döntvénytár*-ból is kap a jogász közönség új kötetet (új folyam, 35-ik kötet) a felsőbb bíróságok elvi határozataiból. Kiadja a «Jogtudományi Közlöny» szerkesztősége. Ára 2 frt.

Ráth Mór számos irodalmi vállalatait legújabban ismét gyarapította, melynek czélja, hogy egy nagy költőnk művei minél jobban elterjedjenek a közönség minden rétegében. *Arany* János műveiből *iskolai és népies kiadást* indított meg, olcsó füzetekben. Ezek közt megjelentek Arany költeményeiből: *Az elveszett alkotmány*, ára 50 kr; *A nagyidai czigányok*, ára 40 kr; irodalomtörténeti tanulmányaiból pedig: *Zrinyi és Tasso* (ára 50 kr), *Irói arczképek* (ára 40 kr;) továbbá Arany kritikáiból: *Birálatok*, ára 50 kr.

Szintén a Ráth kiadásában füzetenként megindult külföldi jeles elbeszélők műveiből újból két kötetre való került ki sajtó alól, a franczia *Ludovic Halévy elbeszélései*. A terjedelmes kötetekben 35 kisebb elbeszélés olvasható. Ára 4 frt. — *A négy György*, korrajzi képek az angol udvari és városi életből; irta Thackeray, fordította Szász Béla. A nagy angol regényiró e művét először a Kisfaludy-társaság adta ki; most második kiadásban elevenül föl s megérdemli, hogy minél többen olvassák. Ára 1 frt 20 kr. Ugyancsak új kiadás és alkalomszerű *Horváth* Mihály historikusunknak tanulmánya egy egyszerű amerikai lelkészről, ki először hirdette «a szabad egyház a szabad államban» elvét: Czíme: *Williams Roger*. Ára 50 kr.

«Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben» hon- és népismertető vállalatnak közelebb megjelent 184. füzete «Magyaror-zág» III. kötetének a 18. füzetét teszi, melyben *Budapest környéke* főczím alatt *A budai hegyvidék*, meg *Szent-Endre és Visegrád vidéke* érdekes leirását, továbbá a kötet függelékéül *Fiume és kerülete* ismertetését találjuk.

A két előbbi czikk szerzője *Thirring* Gusztáv, ki vonzó képekben vázolja a Duna váczi könyöke által bekerített hegyes-völgyes szép vidéket. Különösen sok érdekeset tud elmondani a nagy múltú Visegrádról. Fiuméről *Kenedi* Géza ír alapos tárgyismerettel s könnyed, élénk tollal. Az igen sikerült ismertetés, melynek e füzetben még csak első része olvasható, teljesen felkölti és lekötí az olvasó érdeklődését s kíváncsivá teszi a folytatás és befejezés iránt. Tárgyilagos, de egyszersmind hazafias világításban jelenik meg előttünk egyetlen kikötő városunk múltja és jelene, földrajzi és politikai helyzete, újabbkori rohamos föllendülése és népélete. Az érdekes közleményeket tizenkét szép rajz világosítja és élénkíti. E rajzok *Cserna* Károly, *Dörre* Tivadar, *Háry* Gyula, *Kimnach* László, b. *Mednyánszky* László, *Nádler* Róbert és *Rauscher* Lajos művészeinktől valók. — A vállalat a magyar kir. államnyomda kiadásában s Révai testvérek bizományában jelenik meg. Kapható minden könyvkereskedés útján. Egy-egy füzet ára 30 kr.

Az anyakönyvek államosítása, tekintettel a törvényhozás feladataira, — czím alatt, dr. *Dolenecz* Józseftől egy füzet jelent meg, mint külön lenyomat a «Jogi Szemle»-ből. A szakértelemmel irott füzet részletes visszatekintést vet az anyakönyvezés múltjára, a mint azt a tridenti zsinat elrendelte, s kifejti, hogy az államnak joga van a lelkészektől az anyakönyvvezetést elvonni, s államilag vezettetni. A részletes javaslatokat illetőleg az a véleménye, hogy ezekhez sok szó fér. Az állami esketési anyakönyveket csak a kötelező polgári házasság behozatalával egyidejüleg tartja életbeléptetendőknek. A füzet ára 60 krajczár.

A valószerűségről. *Aesztethikai tanulmány az irodalom és művészet köréből.* Irta ifj. *Mitrovics Gyula*. Budapest, 1893. Ára 80 kr.

Egy tehetséges, törekvő ifjúnak doktori értekezése ez a derék kis munka, mely három részben ép oly sok ismerettel, mint jó tollal küzd az irodalom- és művészetbeli egyoldalu realizmus, vagy, mint ő nevezi, valószerűség, valamint az eszményiség túlzásai ellen, s végeredményül azt mondja ki, hogy mennél inkább egyensúlyban állt egymással az idealizmus és realizmus egy azon műben: a művész is annál inkább közeledett a műremek befejezettségéhez, tökéletességéhez, s a művészettörténetnek épen azok a legmagasztosabb korszakai, mikor a két irány egyesült. Az aranyközépútnak ilyes vitatása nem mondható ugyan újnak a mi irodalmunkban sem; a fölfogásban, valamint az érvek és adatok csoportosításában azonban nem egy helyütt árul el eredetiséget a fiatal szerző.

A magyarországi Kárpát-egyesület évkönyve. XX. évfolyam 1893. A füzet érdekes tartalommal jelent meg. Van benne terjedelmesebb értekezés «a magas hegységről és tüdősorvadásról», a tátrafüredi hegylejtőről, a tőzegtelepekről, s ismertetve van a Tátraalj a történelem előtti korban. Van aztán még sok apróbb közlemény, végre az egyesületet érdeklő

társulati ügyek. A füzet Iglón jelent meg az egyesület kiadásában.

Akadémiai értekezések. *Zsilinszky* Mihálynak Haán Lajos lev. tagról mondott szép emlékbeszéde megjelent az akadémia kiadásában. *Asbóth* Oszkár dr. «A szláv szók a magyar nyelvben», *Farkas* Gyula «Ampére-féle elemi törvények» czímű értekezést közölnek az akadémia nyelvtudományi és mathematikai osztályának kiadványai során.

Kornai István. Katonadalok. Budapest 1893. Szerző a kis kötetet előszóval vezeti be, melyben elmondja, hogy az «Előhangok» czímű rövid cziklus kivételével, a kötet valamennyi költeményét két évi katonáskodása alatt írta; melynek nagyobb részét Ausztriában szolgálta le, s az ott állomásozó magyar ezredeknél lelkileg-testileg sokkal többet szenved a magyar ember, mint a hazában székelő ezredeknél. Keserű tapasztalait és reflexióit mondja el a kötetben. «Talán meghallja a nemzet». Ha meghallja-e? végzi az előszót. — Aligha; mert Kornai István gyenge poéta, s közönségünk hazafiságból aligha hajlandó egy kötet rossz — kivételesen közepes — verset végig olvasni.

«Kortársak, *Zeitgenossen, Vekudruhovia*» czímen a magyar, német és tót ifjúság és nép számára, dr. *Kőrösi* László író és fővárosi főreáliskolai tanár szerkesztésében és kiadásában füzetes irodalmi vállalat indul meg, mely hazai és külföldi jelesek életrajzát (többet arczképekkel is) közli, de leginkább hazaiakat. A vállalat hazafias és tanító irányánál fogva megérdemli az olvasóközönség pártfogását. A Franklin-társulat nyomdájában készülő egy-egy díszes füzet bolti ára 30 kr. Öt füzet előfizetési ára egy forint, a mely összeg a szerkesztő-kiadó nevére. (Budapest, Andrássy-ut 25. sz. a.) küldendő.

Uj zeneművek. *Sipos* Antal «Pusztai hangok» czímű hangversenydarabjának második bővített kiadása jelent meg Rózsavölgyi és társánál. Ára 2 korona 40 fillér. Ugyancsak Rózsavölgyinél jelent meg *Baka-Baitz* Irma «Roccoco» czímű gyorspolkája, ára 1 kor. 20 fil. és a «Magyar dalok és népdalok» czímü vállalatnak egy új füzete, mely két népdalt tartalmaz. Ára 1 korona.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Régi szép egyetemi szokás fölelevenítése. Említettük már, hogy a budapesti és kolozsvári egyetemeken közelebb fölelevenítenek egy régi szép egyetemi szokást, maradványát az egyetemek középkori szertartásainak: *promotio sub auspiciis Regis*-t, a király képviselője előtt való doktorrá avatást, melynél az uralkodó arany gyűrűvel fejezi ki elismerését a tanuló fiatalság kitünőségének, ki jeles eredménynyel végezte minden tanulmányát. E szokás életbelépéséről a hivatalos lap julius 20-iki száma következő királyi kéziratot közöl:

Vallás- és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére megengedem, hogy a budapesti és kolozsvári egyetemen a «promotio sub auspiciis Regis» intézményе az előterjesztésben jelzett módon felujíttassék.

Kelt Bécsben, 1893. évi junius hó 15-én.

Ferencz József s. k. Gróf *Csáky* Albin, s. k.

A királyi kézirathoz az eljárásra vonatkozó szabályrendeletet csatol a közoktatásügyi miniszter, mely a következőkben foglalható össze: A kitüntetésre érdemes jelölteket az illető kar előterjesztésére az egyetemi tanács hozza javaslatba a miniszternek. Minden iskolai évben a budapesti egyetem összes karainak hallgatói közül legfeljebb csakis kettő, a kolozsvári egyetem hallgatói közül pedig csakis egy hozható ezen legfelsőbb kitüntetésre javaslatba. E javaslatnak megtételénél csakis azok az erkölcsi magaviselet tekintetében is teljesen kifogástalan doktorjelöltek veendők figyelembe, a kik úgy gymnáziumi, mint egyetemi tanulmányaikat általában jeles eredménnyel végezték be és a doktori fokozat elnyeréséhez szükséges összes szigorlatokat is mind kitüntetéssel tették le. Egyenlő körülmények között előnyben részesítendő az, a kinek atyja a haza körüli szolgálataival érdemeket szerzett. A szabályrendelet az 1893—94. iskolai évben lép életbe.

MI UJSÁG?

***A Württemberg herczegi kastély Gráczban.** Lapunk múlt heti számában gróf Rhédey Klaudiára és férjére, Württemberg Sándor herczegre vonatkozó képeink között bemutattuk egykori gráczi házukat is. Most a gráczi egyetem egyik jeles tanára, s magyar akadémiánk külső tagja, *Krones* Ferencz úr szives közlése nyomán a következőket mondhatjuk el e házról.

E ház 1603-ban épült s akkoriban a gráczi jezsuiták volt. 1715-ben az épület leégett, de kormánysegélylyel a következő évben újra felépítették. Ugyancsak 1716. év április 13-án VI. Károly császárnak Lipót nevű fia született, mely esemény megörökítésére a jezsuiták az épületen egy kőtáblára a következő chronostichon-t vésették be:

Hæc Domus Erecta Est Carolo quo nascitur anno
Filius AustriacæColumna Domus CVnCtI gaVDeaMVs. (1716).

1751-ben az épület teljesen újra építtetett. A költségek nagyobb részéta jezsuita kollégiumnak bő birtoka fedözte. A jezsuita rendnek 1773-ban történt kiutasítása után a kormány a házat a hozzá tartozó kiterjedt belsőségekkel együtt Wurmbrand József grófnak adta el. Ezután a kastély sok kézen fordult meg, míg végre 1847-ben Württemberg Sándor herczeg birtokába jutott, ki azt megvásárolván három gyermeke u. m. *Klaudia, Amália* és *Ferencz* (a mai Teck herczeg) nevére iratta. 1853-ban a ház vétel útján Herberstein Terézia grófnő tulajdonába ment át, ki Hansen nagyhirű építész tervei szerint az épületet két oldalszárnynyal s egy szép üvegházzal toldatta meg. A házat most is a Herberstein grófi család birja.

Az angol trónörökös és a magyar nóta. A walesi herczeg többször és hosszasan időzött Magyarországon. Rudolf trónörökösnek is egyik legjobb barátja volt. Vadásztak, mulattak együtt s mind a ketten szerették a magyar zenét. A napokban is a yorki herczeg lakodalmán ott volt Balázs Kálmán zenekara. Ebéd végén a zenekar csak magyar dalokat játszott, a walesi herczeg egyenes kívánságára. Egyszer a herczeg odament a primáshoz s azt mondotta neki, hogy huzzák el a Rudolf királyfi nótáját: «Édes anyám is volt nékem . . .» A banda ráhuzta, a herczeg ott állott, hallgatta elmélázva, szótlanul s a mialatt hallgatta, köny csillámlott fel a szemében. Régi, Bihari-féle kesergőket húztak ezután a czigányok, mire a herczeg felkiáltott: «Hiába, csak magyar nóta mellett lehet mulatni, kivált, ha magyar czigányok húzzák.»

László főherczeg hadnagy. A hivatalos lap e hó 19-iki száma jelentette, hogy a király *László* főherczeget, József főherczeg és neje, Klotild főherczegasszony ifjabbik fiát, a Nagy-Váradon állomásozó és József főherczeg nevét viselő 37. gyalogezredhez hadnagygyá kinevezte.

A fiumei kormányzó kitüntetése. Batthyány Lajos grófot, Fiume és a magyar horvát tengerpart kormányzóját, valóságos belső belső titkos tanácsossá nevezte ki ő felsége. A kitüntetés Fiumében általános örömet okozott. 8-án este a katonai zenekar szerenádot tartott a kormányzói palota előtt, mialatt a közöshadseregbeli és honvédségi tisztikar a kormányzónál tisztelgett és az új méltósághoz gratulált neki. 9-én este fél 9 órakor a «banda cittadina» városi zenekar újból szerenádot tartott. A városi municzipium e közben Ciotta polgármester vezetése alatt üdvözölte a kormányzót.

Uj kanonok. A király a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére *Bunyitay* Vincze tiszteletbeli kanonokot, ismert történetirót, szentszéki ülnököt és egyházmegyei könyvtárnokot. a nagyváradi latin szertartásu székeskáptalan utolsó mesterkanonokjának nevezte ki.

A budavári Mátyás-templom. Augusztus 15-én szentelik föl a Mátyás-templom főoltárát. A templom belsejével nagyjából már is elkészültek. Az előcsarnok, a főhajó és a szanktuarium festését befejezték. A templomban most már csak *Lotz* tanár van elfoglalva, a ki Szent-László legendáján dolgozik. Az egyes freskók a szent király életéből meritett nevezetesebb eseményeket örökítik meg. A kóruson fenn már hozzáfogtak a nagy orgona építéséhez.

Pályázat Baross szobrára. Baross Gábor néhai kereskedelmi miniszternek szobrára már közel 90,000 frt gyült össze s a szoborbizottság most már kihirdette az emlékmű elkészítésére a pályázatot. A szobrot a kerepesi-út végén levő központi indóház kertjében állítják föl.

Álló szobor tervezendő, a melynek mérete olyan legyen, hogy a nézésre alkalmas távolságból az alak természetes nagyságban tünjék fel. Az öltözet megválasztása (magyar diszruha vagy polgári ruha) a pályázó művész tetszésére van bizva. A szobor költségeire nézve, a melyek a 160,000 koronát meg nem haladhatják, részletes és pontos költségvetés mutatandó be. A pályázatban kizárólag hazai művészek vehetnek részt. Három pályadij van megállapítva, az első 3000, a második 2000 és a harmadik 1500 koronában. A pályadijak a viszonylag legjobbnak talált három pályamű szerzőinek feltétlenül kiadatnak. A pályázat titkos; azért a pályaterv jeligével látandó el és ugyanazon jeligét viselő zárt levélke kiséretében, mely a szerző nevét és lakását tartalmazza, adandó be. A pályázati határidő legkésőbb 1894. évi február 15-éig terjed. A pályaművek birálatára és a pályadijak odaitélésére 11 tagu jury fog összeállíttatni. A pályaművek a bizottság elnökéhez, b. Podmaniczky Frigyeshez (múzeum körút 23. sz.) intézendők.

A szobrászokkal folytatott bizalmas beszélgetésben szóba került az az óhajtás, hogy Baross nagy alkotásait ne az ipar- és kereskedelem allegorikus alakjaival tüntessék fel, hanem realisztikus felfogásban, domborműben vagy csoporttestben mutatva be a Vaskapu egy részletét, hajózási csoportot, alagutba robogó vonatot, magyar vasuti munkást stb. A bizottság reméli, hogy a Baross-szobor leleplezése is a millenniumi ünnepek egyik mozzanata lehet.

A nemzeti szinház telke. A Hieronymi belügyminiszter által egybehivott enquete tüzetesen megvitatta, hogy kell-e uj nemzeti szinházi épület és ha esetleg az új nemzeti szinház felépűlne, mire használtassék a jelenlegi nemzeti szinház. Ez ügyben azonban egy eddig nem ismert körülmény nagy akadályt és nehézséget idéz elő. Ugyanis az alapító levélben, melyben Grassalkovics herczeg a jelenlegi nemzeti szinház telkét a nemzeti szinháznak odaajándékozta, világosan ki van kötve, hogy a telek csak a nemzeti szinház (drámai, klasszikus darabok stb.) részére adatik s más czélra a telek át nem adható, mert ez esetben az az alapító herczeg rokonaira száll át.

Egy hazánkfia kitüntetése. *Bertha* Sándor hazánkfiát, az ismert jeles zeneirót, ki jelenleg állandóan Párisban tartózkodik, a becsület-légió tisztjévé nevezték ki. Bertha Sándor több magyar munkát irt s lapunknak is régi derék munkatársa; a franczia szaklapokat is alapos képzettségről tanuskodó számos czikkel gazdagította, «Mathias Corvin» czimű két felvonásos operáját a párisi Opera Comique is előadta 1883 junius hó 18-án. Bertha a párisi magyarság körében is nagy tevékenységet fejtett ki és hazai viszonyainkat sok hirlapi czikkben ismertette a párisi lapokban.

A honfoglalás panorámája. A városligeti Feszty-féle körképmunkálatai a befejezés felé közelednek. Az eddigi munkálatok, a levegő és a táj természetes hatása meglepő. *Feszty* Árpád, a körkép tervezője, ki a kép levegőjének megfestése óta a két főcsoport kompoziciójával volt elfoglalva, a napokban azt is befejezte s így ő is megkezdi azok megfestését. Április óta három festőművész: *Spányi* Béla, *Ujváry* Ignácz és *Vágó* Pál dolgoznak szakadatlanul a képen. Spányi és Újváry szeptemberig befejezik a táj megfestését, mely bizonyára szép alkotása lesz a magyar tájfestésnek. Vágó Pál pedig az általa pompásan megrajzolt és magyarosan elgondolt lovasrohamot festi, továbbá a vizmosásos hegyoldalról aláhömpölygő vándorló népcsoportot. Néhány nap mulva a művészek tanulmányutra indulnak, hogy a kép előteréhez szükséges részleteket is megszerezzék.

Az épülő országház. A főváros közönsége érdeklődéssel kiséri Budapest leendő legszebb középületének, az új országháznak építkezési munkálatait. Ezek a munkálatok a nyár beállta óta kettőzött szorgalommal folynak, bár külsőleg a haladás nem vehető annyira észre, mert most a belső részeken dolgoznak s főleg a főkupola s a nagy előcsarnok belső falazatát rakják fel. A belső építkezésekre szolgál az a tömérdek faragott és csiszolt kő is, mely a palota udvarán most gulába van rakva. Maga az épület különben a főpárkányzatig elkészült s erre helyezik legközelebb a tetőt. Ennek a kiépítése azonban még mintegy három hónapot igényel s így a bokréta-ünnepélyt csak szeptember hónapban tartják meg.

Az országos kaszinó palotája. Az országos kaszinó új palotájának tervére pályázat volt kiirva, a beérkezett pályaművek fölött a kaszinó tagjaiból alakult jury a napokban döntött. Mindössze nyolcz terv érkezett be, melyek közül az első dijat *Cziegler* Győző műegyetemi tanár tervének itélték oda, a második dijat *Láng* Lajos műépitesz nyerte el, míg a harmadikat *Alpár* Ignácz és *Gyöngyi* Géza tervei. Az új palotát az «Arany sas» helyére építik. Az építkezéseket egyelőre még nem kezdik meg, mert a szomszédos sarokház telkét is hozzá akarják csatolni, a mi azonban csak a most folyó kisajátítási tárgyalások után lehetséges.

Liszt szobra Sopronban. Sopronmegye szülöttének, Liszt Ferencznek szobrát szeptember 3-ikán leplezik le a megye székvárosában, Sopronban. A szobor *Tilgner* hirneves szobrász műve. A szobor elhelyezésével járó költségből még ezerötszáz forint hiányzik s a bizottság elhatározta, hogy ennek a hiányzó összegnek a beszerzésére gyüjtést indít s első sorban Ottó főherczeget és herczeg Esterházy sopronmegyei főispánt szólítja fel.

Magyar tanárok görögországi útja. A tanulmányútra Görögországba ment tanárokat mindenütt a legnagyobb szivességgel fogadták. E hó 10-ikén jártak a korinthusi csatorna környékén s Isthmiában meglátogatták *Türr* István tábornokot, a csatorna egyik létesítőjét, ki a csatorna megnyitására utazott Görögországba, a megnyitást azonban e hó 20-ikáról elhalasztották.

A társaság vasuton ment *Kalamakiig*, a honnan vitorlás hajó vitte őket Türr tábornok gyönyörü villájába. Türr az ő festőiesen szép náza előtt várta magyar barátait, a kiket azután magyaros szivességgel ültetett le a felterített asztalokhoz. A magyar tanárokon kívül, a Türr villájában előkelő társaság gyült össze; ott volt *Morin*, az iszthmuszi munkálatok technikai vezetője, *Marangas* mérnök, dr. *Streit* Gusztáv, athéni egyetemi tanár, stb. A magyar tanárokra az ebéd alkalmából kedves meglepetés várt; hosszu ujjokban először ettek itt gulyást és ittak magyar bort. Az első felköszöntőt *Türr* tábornok mondta, szive mélyéből üdvözölvén a magyar tanárok derék, hazafias vállalkozását, a mely a régi emlékek földjére vezette őket. Dr. *Pasteiner* és dr. *Molnár* (Zomborból) az emberre, a ki nemcsak küzdeni, hanem dolgozni is tud, ürítettek poharakat, *Latkóczy* tanár Morin mérnököt, *Csengeri* dr. Streit athéni egyetemi tanárt, *Kassai*, latin nyelven, a társaságot éltették. A társaság a peloponnezusi vasuton tért vissza Athénba, a honnan *Konstantinápoly* felé folytatták utjokat. Itt több napot töltöttek, s e hó 16-ikán reggel a lazaristák szt. Benoit-zárdájában hazafias kegyelettel keresték föl II. Rákóczy Ferencznek és nejének, Zrinyi Ilonának sirját s ugyanakkor misét szolgáltattak az elhunyt nagyok lelki üdveért. Misemondó és ministráns a tanárok sorából került ki: amaz benedekrendi áldozó pap, emez világi tanár. Azután hajóra szállt a társaság s Kelet egyik legszebb részét, a Bosporust járta be. Tanáraink, most már visszatérőben vannak a Balkán-országokon keresztül.

Érdekes régiségi leletek. Az ó-szőnyi határban, hol már sok régiség került napfényre, közelebb egy igen érdekes bronz-lapra akadtak, mely Hadrián császár korából való. A lap sűrün tele van vésve, s egy római kelta katona «polgári jog»-áról szól, — mely körülbelül annyi, mint nálunk a nemesség, — s a két konzul neve is szerepel rajta. Magyarországon eddig körülbelül 15 ily diplomát találtak, melyek nagyrésze a nemzeti muzeumban van. az összes ily lapok száma pedig 800. A napokban Borsodmegyéből egy népvándorláskori nehéz arany gyűrűt s egy arany fejdiszt küldtek a régiségtárba.

Az állatkert új nevezetessége. Orangutáng csak kevés állatkertben van. Most egy Montesole nevű angol utján, ki Borneo szigetéről hozott egyet, a budapesti állatkertnek is meg van ez a nevezetes majma. Az állatkert igazgatója a szép és egyéb tulajdonságai mellett már ritkasága által is igen érdekes állatot két ezer frankért szerezte meg az állatkertnek,a hol egyelőre a korcsolya-csarnokban kapott tágas és minden kényelemmel ellátott nyári lakást. Az erős, virgonc és igen jó húsban levő állatot, Montesole gyenge csecsemő korában szerezte meg s fölnevelte annyira, hogy «Baou» már elérte a legénykort. A bámulatosan kedves, szelid, különféle emberi szokásokkal biró, rendkívül érdekes állat jelenleg 10 év körül van, és felállva egy méter magas.

A mexikói császárné. Sarolta mexikói császárné 1867 óta élőhalott, s a Brüsszel melletti Bouchout kastélyban éli örömtelen napjait; csak ságornéjának, a belga királynőnek a látogatása vigasztalja néha a boldogtalan koronás asszonyt. Az idegen arczok látása oly kellemetlenül érinti, hogy már régóta évenkint csak egyszer mutatja magát: julius második vasárnapján, mikor Meysse falu népe ájtatos körmenetben megy a várudvaron felállított oltárhoz a déli misére. Ebben a körmenetben is most már csak a falu lakóinak szabad részt venni, mert ezelőtt tulságos sok kiváncsi idegen tolakodott a magasrangú beteg látogatására. Az idei julius 9-én is megjelent Sarolta császárnő a misén: egy udvarra néző ablakban, oldalán volt a király nővére és udvari káplánja. A hivek közül nem egy jószivü pórnő hangosan zokogott a megindulástól, a mint az imába mélyedt, viaszsápadt arczu, ezüstfürtü császári özvegyet megpillantotta. A boldogtalan asszony 53 éves.

Meghalt afrikai utazó. *Uzés* herczeg Cabindában, az afrikai partvidéken, betegség következtében meghalt. A fiatal Uzés herczeg a mult évben jól felszerelt expediczióval Afrikába utazott, azzal a szándékkal, hogy a Kongó torkolatától egész a keleti partig hatoljon. De ettől a tervtől el kellett állania és a Felső-Tangához indult, a hol vérhasban megbetegedett s a partvidékre visszamenet a betegséghez álldozatul esett.

A föltalált Trója. A londoni «Standard» szerint *Dorpfeld*, az áthéni német régiségtudományi iskola igazgatója. Hiszárlikban felfedezte a Homér megénekelte Trója maradványait. Sikerült a tulajdonképeni királyi város nehány épületét kiásni, valamint a bástyák egy részét is, melyek fala majdnem hat láb vastag. Az ásatások a német kormány költségén folynak tovább.

The Mutual new-yorki életbiztosító-társaság. Daczára annak, hogy a Mutual csak rövid idő óta terjeszti működését Magyarországra, gyorsan sikerült neki óriási tért hódítani és a legszélesebb körök teljes bizalmát magának kivívni. A társaságnak évi jelentése, mely mai számunkban megjelent, minden tekintetben ezen bizalom megszilárdítása és emelésére szolgál, mivel a következő az 1891. és 1892. üzletének kimutató összehasonlításából kitűnik, hogy a társaság vagyona az utolsó évben is jelentékenyen szaporodott.

	1892 jan. 1-én	1893 jan. 1-én	Szaporodás
Összes biztosítéki alap:	826 461,858 frt	907,171,795 frt	80⁹/₁₀ millió frt.
Díjtartalék:	761.493,896 «	824,772,567 «	63¹/₂ « «
Összes bevétel:	194 998,624 «	208,491,529 «	13¹/₂ « «
Kifiz. biztosítottaknak:	97.179,854 «	100.448,854 «	3¹/₂ « «
Nyereménytartalék alap: (nem tontina).	62 336,617 «	78.591,885 «	16¹/₄ « «

Ezen száraz számok oly fényes eredményt tüntetnek ki, hogy minden további magyarázat fölöslegessé válik.

HALÁLOZÁSOK.

Özv. Szigligeti Edéné, szül. Sperling Franciska, meghalt, Budapesten, e hó 14-én, 76 éves korában. Az elévülhetetlen érdemű drámaírónak, a nemzeti szinház néhai drámai igazgatójának gyöngéd lelkű hitvese volt, s másfél évtizedig viselte az özvegyi fátyolt. Nem szerepelt a nyilvánosság előtt, egészen nagy számú családjának élt, mely öreg napjaiban szeretettel vette körül. Temetése e hó 16-án nagy részvét közt ment végbe. A nagy író tisztelői és a család ismerősei közül sokan küldtek koszorút a derék nő koporsójára. A haláláról kiadott családi gyászjelentés így szól:

«*Szigligeti* Mária, *Hutiray* Ferenczné, született Szigligeti Jolán, *Kétly* Károlyné, született Szigligeti Anna, özvegy *Törs* Kálmánné, született Szigligeti Aranka. *Faltay* Lászlóné, született Szigligeti Ferike, mint gyermekek, saját, az alulirott és az összes rokonság nevében fájdalomtól sujtott szivvel jelentik, hogy forrón szeretett, felejthetetlen édesanyjuk, illetőleg anyósuk és nagyanyjuk, özvegy *Szigligeti Edéné*, született Sperling Franciska urnő, e hónap 14-én délelőtt fél 12 órakor, életének 76-ik évében, rövid szenvedés után jobblétre szenderült. A drága halott hült testemei e hó 16-án délután fél 5 órakor fognak VIII. ker. Kerepesi-út 43. sz. alatt, a róm. kath egyház szertartása szerint beszenteltetni és a kerepesi-uti temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Az engeszteló szent miseáldozat az elhunytnak lelki üdvéért e hó 17-én reggel 9 órakor fog az erzsébetvárosi plébániatemplomban az Urnak bemutattatni. Budapest, 1893. julius 14-én. Áldás, béke poraira! *Hutiray Ferencz, dr. Kétly Károly, dr. Faltay László* vők. *Hutiray Andor, Józsi, Jolán, Berta és Eti*; *Kétly László, István, Aranka, Anna, Károly és Endre*; *Törs Aranka, Kálmán, Fatime és Tibor*; *Faltay Laczi, Flóra, János és Ferike* unokák.

A társaság nagyjából már is elkészültek. Az előcsarnok, a főhajó és a szanktuarium festését befejezték. A templomban most már csak *Lotz* tanár van elfoglalva, a ki Szent-László legendáján dolgozik. Az egyes freskók a szent király életéből meritett nevezetesebb eseményeket örökítik meg. A kóruson fenn már hozzáfogtak a nagy orgona építéséhez.

Elhunytak még a közelebbi napok alattt: Szlávy Ferencz, pécsi kanonok, czímzetes püspök, rövid betegség után, 82 éves korában. Az agg kanonok igen visszavonult életet élt és azt hiszik, hogy nagy vagyont hagyott hátra. — Fleischhacker Károly, ágfalvi evang. lelkész, a felső dunántúli kerület esperese és egyik kiváló lelkésze, a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa, Ágfalván. Különösen az iskolaügy terén szerzett érdemeket magának. — Dr. Stiglitz Adolf, galgóczi orvos, kit az egész környék ismert és szeretett, s ki ötvenéves orvosi jubileuma alkalmakor sok kitüntetésben részesült. Bankán, honnan holttestét Galgóczra vitték. Ő tanította hegedülni a nagyhirű Joachim hegedűművészt. — Szatmári Mester Károly, szentendrei orvos, az ottani társas élet egyik legkedveltebb alakja, ki sikerrel foglalkozott a zeneirodalommal is, s mikor a «Szózat» dallamára pályázat volt hirdetve, Egressy Béni nyertes műve mellett a pályázók az övét emelték ki. — Váradi Ferencz, a régi színészgárda egyik agg tagja, Kolozsvárott 85 éves korában. Egyike volt a legkedélyesebb embereknek. Abban a korban volt ő színész, a mikor még a magyar színész sokat nélkülözött. Neje, az egykor neves éneksnő, csak ezelőtt egy évvel halt meg. — Makara György dr., Veszprémvármegye tiszt. főorvosa, pápai járásorvos, 72 éves, Pápán. — Alsórákosi Nagy Sándor, a Ludovika-Akadémia növendéke, 17 éves, Székely-Udvarhelyen. — Szekeres Elek, tanító, 49 éves, Maros-Vásárhelyen. — Jópejű István, a veszprémi káptalan uradalmi tisztartója, 86 éves, Kilitiben. Az elhunytban Vaszary herczegprimás rokonát gyászolja. — Fischel Fülöp, nagy-kanizsai könyvkereskedő és könyvnyomdatulajdonos, a «Zala» czímű ujság kiadótulajdonosa, 62 éves korában, Nagy-Kanizsán. — Takó Ferencz, gazdasági felsőbb népiskolai igazgató, 48-ik évében, Hód-Mező-Vásárhelyen. — Országy József, ügyvéd, 71 éves, Szombathelyen.

Rédk Antalné, szül. Simits Constancia, 75 éves, Mező-Keresztesen. Borsodvármegye egyik legtisztelettebb matronája, kinek halála széles körben keltett nagy részvétet — Özv. Katona Miklósné, gróf Toldalagi Polixéna, 76-ik évében, Maros-Vásárhelyen. — Schermann Adolfné, Budapest főváros tb. főorvosának felesége, 44 éves, Szent-Lőrinczen. — Nagy Ágostonné, szül. Iványi Irma, a malaczkai főszolgabíró felesége, Malaczkán. — Valéria, kórházi ápoló apácza, 24 éves, Budapesten. — Székely Nándorné, szül. Uhrik Amália, Székely Nándor, a budapesti kir. itélőtábla kiadóhivatali főnökének a neje és Ujházyné szül. Székely Kornélia asszony, a nemzeti szinház művésznőjének édesanyja, 49-ik évében, Franzensbadban.

Szerkesztői mondanivalók.

Egy szó a magyar költő teendője felől. Sok érdekeset, figyelemreméltót mond; de az értekezés alapeszméje — nézetünk szerint — hibás. A homéri naiv époszok létrejövésének, igaz, előfeltétele volt a mondakör egyes részeinek előzetes megalakulása, kidolgozása; de ezt az analogiát aligha lehet alkalmazni korunk költészetére. Legalább mi nem hiszszük, hogy a jövő nagy epikusa valami sok hasznát venné, ha az apróbb költők feldolgoznák előtte a magyar történelemnek epikai alakitásra alkalmas tárgyait. Inkább az kivánatos, hogy történet iróink fessék meg minél jobban multunk korrajzi vonásait s helyezzék minél élesebb világitásba a szereplő egyének jellemét és családi viszonyait.

M. Istvánhoz. Sok melegség van e szives baráti megemlékezésben; de a közölhetés mértékét nem egészen üti meg. Régi gyermekkori barátjának azonben bizonyára örömet okozna vele.

Feleségemnek. Az alak és a tartalom közt disharmoniát találunk. Nézetünk szerint a szelid, merengő visszaemlékezéshez nem illik a «Megöltek egy legényt, Hatvan forintjáért» kezdetű népmondcz versalakja.

SAKKJÁTÉK.

1784. számu feladvány. Gottschall H.-tól.

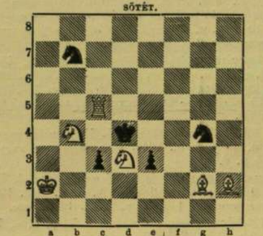

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 28-ik számában közolt képtalány megfejtése: *E tele pohárt ürítsd ki.*

Heti naptár, julius hó.

Nap	Katholikus és protestáns		Görög-Orosz		Izraelita	
23	V.	A 9 Apollinár p.	A 8 Apollinár	II C 8 Eufémia	10	B. J. e.
24	H.	Krisztina sz. vt.	Krisztina	12 Prokl., Hilár	11	
25	K.	Jakab apostol	Jakab	13 Gáb. főangy.	12	
26	S.	Anna assz.	Anna	14 Aquila Pr.	13	
27	C.	Pantaleon vt.	Pantaleon	15 Quirik, Jul.	14	
28	P.	Incze pp. hv.	Incze	16 Átenogén p.	15	
29	S.	Márta sz.	Márta	17 Marina	16	S. W.

Holdváltozás. ☽ Holdtölte 28-án 9 óra 10 pk. este.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Henneberg G. (cs. kir. udv. szállító) **selyemgyára Zürichben, privát megrendelőknek közvetlenül szállít: fekete, fehér és szines selyemszöveteket, méterenként 45 krtól 11 frt 65 krig,** postabér- és vámmentesen, sima, csikos, kockázott és mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 különböző szin s árnyalatban). Minták póstafordulóval küldetnek. Svajczba czimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. (1)

Vonatok indulási és érkezési ideje.

Nyári menetrend.

Indulás ideje Budapestről.

Bruck—Bécs felé: Személyvonatok 6 óra 45 percz délelőtt, 4 ó. 25 p. délután, 9 ó. 30 p. este, 10 ó. 25 p. este; — gyorsvonatok 8 ó. 30 p. d. e., 2 ó. 5 p. d. u.; — vegyesvonat 4 ó. 31 p. d. u. (Bicskétől) — keleti expressvonat szerdán és szombaton 10 ó. 8. p. d. e.
Marchegg—Bécs felé: Személyvonatok 6 ó. d. e., 9 ó. 20 p. d. e., 2 ó. 35 p. d. u., 7 ó. 10 p. este 9 ó. 45 p. este; — gyorsvonatok 7 ó. 30 p. d. e., 8 ó. d. e., 2 ó. 5 p. d. u., 5 ó. 40 p. d. u.; — keleti expressvonat minden hétfőn 1 ó. 45 p.
Ruttka felé: Személyvonatok 9 ó. d. e.; — gyorsvonatok 7 ó. d. e., 2 ó. 40 p. d. u.; — vegyesvonat 10 ó. 45 p. este.
Szerencs—Lawoczne felé: Személyvonatok 7 ó. 30 p. d. e., 7 ó. 45 p. d. u., 9 ó. 25 p. este; — gyorsvonatok 7 ó. 15 p. d. e., 2 ó. 25 p. d. u.
Predeal felé: Személyvonatok 8 ó. 25 p. d. e., 2 ó. 50 p. d. u., 5 ó. 50 p. d. u., 7 ó. este; — gyorsvonatok 2 ó. 10 p. d. u., 9 ó. 15 p. este.
Arad—Tövis felé: Személyvonatok 8 ó. 10 p. d. e., 2 ó. 50 p. d. u., 10 ó. este; — gyorsvonat 1 ó. 55 p. d. u.
Orsova—Verciorova felé: Személyvonatok 7 ó. d. e., 8 ó. 30 p. d. e., 12 ó. 20 p. d. u., 2 ó. 50 p. d. u., 4 ó. 25 p. d. u., 7 ó. este; — gyorsvonatok 2 ó. 20 p. d. u., 10 ó. este; keleti expressvonat minden szombaton 1 o. 55 p. éjjel.
Zimony—Belgrád felé: Személyvonatok 7 ó. 35 p. d. e., 4 ó. 50 p. d. u.; — gyorsvonat 2 ó. 35 p. d. u.; — keleti expressvonat minden kedden és pénteken 2 ó. 25 p. éjjel; vegyesvonat 9 ó. 50 p. este.
Dombovár—Fiume felé: Személyvonatok 8 ó. 15 p. d. e., 9 ó. este; gyorsvonat 2 ó. 20 p. d. u.; — vegyesvonat 8 ó. este.
Budapest—Pécs—Eszék felé: Személyvonatok 8 ó. 15 p. d. e., 9 ó. este; — gyorsvonat 2 ó. 20 p. d. u.
Pragerhof felé: Személyvonatok 2 ó. 5 p. d. u., 6 ó. 45 p. d. e., 4 ó. 25 p. d. u. (Székesfehérvártól Uj-Szőny és Szombathely felé), 9 ó. 30 p. este; — gyorsvonat 7 ó. 45 p. este; — vegyesvonatok 8 ó. 20 p. d. e., 4 ó. 35 p. d. u. (Győrig), 11 ó. 50 p. N.-Kanizsától Szombathely, Zákány, Zágráb felé.

Érkezés ideje.

Bécs—Bruck felől: Személyvonat 6 ó. 40 p. d. e. 7 ó. 10 p. d. e., 9 ó. 10 p. d. e., 9 ó. 50 p. este; — gyorsvonatok 1 ó. 25 p. d. u., 7 ó. 50 p. este; — vegyesvonat 6 ó. 40 p. d. u. (Győrről); — keleti expressvonat kedden és pénteken 2 ó. 10 p. éjjel.

Bécs—Marchegg felől: Személyvonat 7 ó. 45 p. d. e., 9 ó. d. e., 11 ó. 45 p. d. e., 5 ó. 37 p. d. u., 10 ó. 25 p. este; gyorsvonatok 2 ó. d. u., 9 ó. este, 9 ó. 30 p. este, 10 ó. 45 p. este; — keleti expressvonat szombaton 1 ó. 47 p. éjjel.

Ruttka felől: Személyvonat 7 ó. 15 p. este; gyorsvonatok 12 ó. 45 p. d. u., 10 ó. 15 p. este; — vegyesvonat 6 ó. 5 p. d. e.

Lawoczne—Szerencs felől: Személyvonatok 7 ó. 15 p. este, 9 ó. 5 p. este, 6 ó. 45 p. d. e., 8 ó. 10 p. d. e.: — gyorsvonatok 1 ó. 35 p. d. u., 10 ó. este.

Predeal felől: Személyvonatok 5 ó. 50 p. d. e., 7 ó. d. e., 9 ó. 10 p. d. e., 8 ó. 05 p. este; — gyorsvonatok 7 ó. 25 p. d. e., 1 ó. 50 p. d. u.

Tövis—Arad felől: Személyvonatok 7 ó. 25 p. este, 6 ó. 30 p. d. e.; — gyorsvonat 1 ó. 20 p. d. u.

Verciorowa—Orsova felől: Személyvonatok 6 ó. 48 p. d. e., 8 ó. d. e., 10 ó. 10 p. d. e., 3 ó. d. u., 8 ó. 50 p. este, 10 ó. 15 p. este; — gyorsvonat 1 ó. 25 p. d. u.; — keleti expressvonat hétfőn 10 ó. 30 p. d. e.

Belgrád—Zimony felől: Személyvonatok 7 ó. 35 p. este, 10 ó. 20 p. d. e.; — gyorsvonat 1 ó. 10 p. d. u.; vegyesvonat 7 ó. d. e.; keleti expressvonat szerdán és szombaton 9 ó. 40 p. d. e.

Fiume—Dombovár felől: Személyvonat 7 ó. 55 p. d. e., 7 ó. 15 p. d. u.; — gyorsvonat 1 ó. 40 p. d. u.; vegyesvonat 6 ó. 15 p. d. e.

Eszék—Pécs felől: Személyvonat 7 ó. 15 p. este, 7 ó. 55 p. d. e., 1 ó. 40 p. d. u.

Pragerhof felől: Személyvonatok 1 ó. 20 p. d. u., 8 ó. 12 p. este, 6 ó. 48 p. d. e.; — gyorsvonat 10 ó. 2 p. d. e.; vegyesvonatok 9 ó. 31 p. d. e. (Győrről), 10 ó. 4 p. este, 8 ó. 16 p. d. e. (Szombathely és Uj-Szőny felől), 6 ó. 16 p. este (Zágráb, Zákány felől).

Remek női kézimunkák
BORS ISTVÁN Bécs, I., Tuchlauben 5.
Magyar levelezés.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

TÜNDÉRMESÉK.

Perrault, D'Aulnoy grófné és Leprince de Beaumontné után

francziából forditotta

Harasztiné Récsi Jolán.

Ára füzve 1 frt 50 kr.

— Vászonkötésben 2 forint. —

Ásványtan

felsőbb tanitásra és gyakorlati használatra.

Irta **Dr. Szabó József,**

a budapesti egyetemen az ásvány- és földtan tanára.

Egy kőnyomatu szines tábla, 630 réz-, zink- és fametszetü kép.

— *Negyedik ujból irt kiadás.* —

Ára füzve 6 frt.

Évek óta kipróbált fájdalomcsillapitó háziszer, köszvény, csúz és idegbajok ellen.
Kwizda-féle köszvényfolyadék
Véd- Jegy
Kwizda-féle köszvényfolyadék
Tessék a védjegyre ügyelni s a vételnél határozottan kifejezni:
Kwizda-féle köszvényfolyadék
Egész palaczkkal 1 frt o. é., fél palaczkkal 60 kr.—Kapható minden gyógyszertárban.—**Főletét: ker. gyógysz. Korneuburgban.** *Magyarországi főraktár Bpest Török József gyógysz.*

Legjobb és Leghirnevesebb
Pipere Hölgypor
La VELOUTINE
Különleges Rizspor BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

EZREK MENNEK CARLSBADBA,
hogy rossz gyomrukat kireperálják és ujra jól emészszenek és erre elköltenek — néha hiába, egy vagyont; pedig ezt a czélt *otthon* kényelemben, kevés költséggel elérik a **„PEPSIN-BOR"** használata által, melyaz *ételt* megemészteni segit és a gyomort rövid idön tökéletesen helyreállitja. — Az én pepsinborom kedves ize, és hatása ki nem marad. Egy üveg ára 1 frt 20 kr., 5 üveg franco küldve 6 frt.
Rozsnyay Mátyás, gyógyszerész,
müvegyészeti laboratoriuma Aradon.
Ugyanott kapható: **Vasas chinabor.** 1 üveg 1 frt 20 kr., 5 üveg *franco* küldve 6 frt és **Serail-arczkenőcs** szeplő ellen egy tégely 70 kr., franco küldve 1 frt 5 kr. 4715

Minden hölgy kivánja, hogy a derék chikkel és rźncz nélkül tapadjon

Csak a **Prym**-féle szabadék. reform-kapcsokkal lehet ezt elérni!

Messze kiható találmány a divat terén.

Derék az eddigi kapcsokkal, csupán 4 heti használat után. | Derék **Prym**-fé'e reform-kapcsok, több mint 6 hón. használat után.

Hézag és rancz mindenfelé. | **Tapad még mindig, rancz és hézag nélkül, mintha új lenne**

A fönnebbi ábrákon, **a jobb szemlélhetőség kedvéért** a **kapcsok** a szöveten vannak alkalmazva, a valóságban a mint ismeretes, a kapcsok a szövet alatt vannak.

Prym-féle szabadék. remform-kapcsok
nem hajladoznak s nem engednek, nem nyilnak ki maguktól. Minden mérés nélkül pontosan egymással szemben állnak, tehát egyenlőtlen fölvarrás és ferde derékállás ki van zárva.
Házi, mosható és dolgozó-ruháknál épen nelkülözhetetlenek. Mosás és vasalás nem árt nekik. **A derék még egyszer annyi ideig tart,** s még munka és erős mozgás alkalmával is megtartja jó állását.
Tartósságra olcsóbb, minden más záró-készüléknél, miután a derék elhasználása után mindig ujolag lefejthető s az ujra alkalmazható.
Minden takarékos asszony tehát vegyen olyat 20 krajczárért s varrja valami régi derékre. Bámulatos lesz az a **szép állás és odatapadás,** melyet ezáltal a derék ujra nyerni fog. Rávarrés könnyü, minden lapocskához mellékelt varrási utasitás szerint.

Kapható minden jobb szabókellék- és rövidáru-üzletben.

NEW-YORK
ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG.
Alapittatott 1845-ben, tisztán kölcsönösségen alapszik
minden utánfizetési kötelezettség kizárásával. — Miután részvényesei nincsenek, az összes tőke és nyeremények a biztositottak tulajdonát képezik.

Kivonat az 1892. évi zárszámadásból:

Aktivák összege	fr.	712.589,598
Évi bevétel	«	160.328,881
1892-ben a biztositottaknak kifizettetett	«	72.529,151
1892-ben kötött uj üzletek összege	«	899.708,275
Fölösleg	«	87.091,643

Nincs másik kölcsönös biztositó társaság a világon, mely ily óriási fölösleg fölött rendelkeznék. Fennállása óta a New-York biztositottjainak kifizetett **877.345,913 frankot.** — A New-York a müvelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

Referencziák Magyarországon:
A magyar általános hitelbank. — A magyar kereskedelmi bank.
Közelebbi felvilágositásokat ad

A NEW-YORK
életbiztositó társaság magyarországi igazgatósága:
Budapesten, V. ker., Deák Ferencz-tér 1. szám.

A THE MUTUAL

new-yorki életbiztositó-társaság

általános üzletjelentése 1892. évre. (50-ik évi jelentés.)

	Dollár	Dollár		
Bevételek 1892-ben:				
Biztositási dijak és életjáradéki tőkék	32.047.765·34		fr. 166.050,597·62	
Kamatok és házbérek stb.	8.191.099 90		42.440,932·12	
Összesen		40.238,865·24		fr. 208.491,529·74
Kiadások 1892-ben:				
Halálesetek, lejárt és vegyes biztositások	12.078,615·59		fr. 62.583,500·47	
Életjáradékok	272,110·90		1.409,901·04	
Visszavásárlások és felhalmozott nyeremények	4.351,376·60		22.545,992·74	
Biztositottaknak kifizetett nyeremények	**2.684,429·37**		**13.908,960·47**	
A biztositottaknak kifizettetett **összesen**	19.386,532·46		100.418,354·72	
Jutalékok	4.083,533·71		21.158,205·75	
Ügynökségek költségei, orvosi dijak és sajtókiadások	1.084,831·66		5.620,889·43	
Adó, tiszti fizetések, postaköltségek, nyomtatványok és egyéb kiadások	2.251,245·71	26.806,143.54	11.664,485·54	fr. 138.891,935·44
Vagyon:				
Ingatlanok (tényleges netto érték)	15.638,884·26		fr. 81.030,488·39	
Első helyen betáblázott jelzálog-kölcsönök	69.348,092·54		359.316,541·66	
Kölcsönök értékpapirokra	10.394,597·50		53.858,018·14	
A társaság tulajdonát képező értékpapirok (könyvérték)	60,905,349 64		315.571,759·79	
Készlet pénztárban és bankoknál	7.806,672·55		40.449,080·57	
Ügynökök tartozásai és függő számla	151,968·07		787,399·32	
Leszámitolt jutalékok	957,389·44		4.960,567·05	
1892 deczember 31-én lejárt kamatok és házbérek	1.058,437·08		5.484,129·95	
Az értékpapirok értéktöbblete 1892 decz. 31-én a könyvértéken felül	4.915,085·25		25.466,762·96	
Beszedés alatt levő, valamint ez évhez tartozó, de 1892 deczember 31-e után esedékes dijak, érvényben levő kötvények után	3.907,680·28	**175.084.156·61**	20.247,048·08	fr. **907.171,795·91**
Teher:				
Az összes biztositások dijtartaléka 1892 deczember 31-én (4%-kal számitva)	**159.181,067·—**		**824.772,367·88**	
Kifizetés alatt levő biztositások	547,830·93		2.838,502·23	
Előre fizetett dijak	37,680·74		195,236·99	
Nem követelt hátralékok	149,344·—	159.915,922·67	773,803·11	fr. 828.579,910·21
Az activák többlete, mint az összes biztositottak tulajdonát képező felesleg		d. **15.168,235·94**		fr. **78.591,885·70**

Fenti zárszámadást alaposan megvizsgáltam és helyesnek találtam. *A. N. Waterhouse,* s. k. *számvevő.*
New-York, 1893 február hó 15-én.
Fenti zárszámadást megvizsgáltuk és helyesnek, valamint a társaság könyveivel megegyezőnek találtuk.
Theodore Morford s. k., *Charles E. Miller* s. k., *W.-m P. Dixon* s. k., *számviteli bizottság.*
Wm. J. Easton, titkár. *Isaac F. Lloyd, alelnök.*

Hirdetmény.

A cs. és kir. 16. számú budapesti helyőrségi kórház 50 darab ing, 50 pár harisnya, 400 pár papucs, 700 darab törülköző, 400 darab közönséges és 300 darab durva törülőruha, továbbá 300 kötény, 40 darab asztalteritő és 50 darab asztalkendő beszerzése és legkésőbb 1893. évi november hó végéig leendő beszállitása, illetve a cs. és kir. budapesti 2. számú ruharaktár által leendő átvétel végett ezennel nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet.

Pályázni óhajtók irásbeli zárt ajánlatai a budapesti 16. számú cs. és kir. helyőrségi kórháznál (Üllői-úti vámház közelében) nyujtandók be, a hol is 1893. évi augusztus 17-én d. e. 9 órakor nyilvános ajánlati tárgyalás fog tartatni.

A pályázati feltételek a cs. és kir. 16. és 17. számú helyőrségi kórházaknál, a cs. és kir. 2. számú ruharaktárnál, a kereskedelmi és iparkamaránál, a kereskedelmi múzeumban Budapesten és végre a pécsi kereskedelmi és iparkamaránál betekinthetők.

A cs. és kir. budapesti 16. számú helyőrségi kórház.

Árverési hirdetmény.

A m. kir. államépületi felügyelőség közhirré teszi, hogy a m. kir. államkincstár tulajdonát képező, a főváros pesti részén, az V. ker., Gorove-, Alkotmány-, Honvéd- és Kálmán-utczák által határolt 1009. számu tjkben 1018/a. h. r. sz. alatt fekvő 896·70 □ öl kiterjedésü telek 150,000 frt kikiáltási becsár mellett f. évi augusztus hó 12-ik napján d. e. 10 órakor zárt irásbeli ajánlatok mellett árverés utján el fog adatni, megjegyezvén, hogy a zárt irásbeli ajánlatok tárgyalása előtt nyilvános szóbeli árverés is fog tartatni.

A feltételek a m. k. államépületi felügyelőség hivatalos helyiségében (I. ker. vár, Perényi utcza 2. sz.) d. e. 10—12 óra között megtekinthetők, s ugyanott lesznek benyujtandók a fent kitüzött nap délelőtti 10 óráig a magyar nyelven szerkesztett és 50 kras bélyeggel ellátott ajánlatok is.

Budapest 1893 juius 12-én.

A Pozsonyi Kereskedelmi Akadémia,
melynek végbizonyitványa egy évi **önkéntesi katonai szolgálatra** jogosit, és melynek eddig végzett tanulói a legelső rendü kereskedő, gyári és bankári czégeknél, vagy közhivatalokban és a mezőgazdaságban nyertek alkalmazást, 1893 szeptember 1-én kilenczedik évfolyamát nyitja meg.
Az intézetet látogató **vidéki tanulók elhelyezése** ügyében az igazgató készséggel jár a szülők kérére. Az ezen tanulók fölött **iskolán kivül is gyakorlandó felügyelést** pedig, erre nézve alkotott külön szabályok értelmében, a szülők kivánatára az intézet tanárai is elvállalják, kik közül egyébiránt néhányan szintén fogadnak családjukba tanulókat teljes ellátásra. — Felvilágositásokat készséggel ad és tájékoztató évi jelentést kivánatra küld:
Pozsonyban, 1893 julius hó. **Jónás János, igazgató.**

SZŐRVESZTŐ POR
(Poudre dépilatoire)
BRÜNING G. C.-től, M. m. Frankfurtban.
Elismert legjobb szőrvesztő szer, méregmentes, egészen ártalmatlan, a leggyöngédebb bőrt sem támadja meg, minélfogva hölgyeknek kiválóan ajánlható. Hatása rögtöni és tökéletes. ☛ **Egyetlen szőrvesztő szer, mely orvosilag ajánltatik, a melynek Oroszországba vitelét a szentpétervári orvosi hatóság megengedte s mely az antwerpeni világkiállitáson az ottani Musée commercial de l'Institut superieur de Commerce által elfogadva és kitüntetve lett.** ☚ Egy üvegcse 1 frt 75 kr., a hozzávaló ecset 12 kr.
Raktár: Budapesten, TÖRÖK J. gyógyszertárában, Király-utcza 12. szám.

BUDAPESTI CZÉGEK.

Fényképészeti készülékeket

műkedvelők számára, **legujabb uti távcsöveket** kitűnő **szemüvegeket** és **orrcsiptetőket**, megvizsgált **maximal-lázhőmérőket, Aneroid (légsulymérőket)** szabadalmazott **rajzeszközöket** ajánl
CALDERONI és Társa Budapest.

Az 1890: XIV. törvényczikk alapján létesitett
MAGYAR IPAR- ÉS KERESKEDELMI BANK-RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.
Budapest, V., nádor-utcza 4. sz.
Teljesen befizetett részvénytőke 5,000.000 frt.
V—VI. ker. fiókosztály Podmaniczky u. 2. (Váczi-körút sarkán.) | VI—VII. k. fiókosztály Teréz-körut 2. (Király-utcza sarkán.)

TESTORY ÉS FIA
Váczi-utcza 24. BUDAPEST, Váczi-utcza 24.
a nagy Kristóf átellenében.
Alapittatott 1805-ben.
Bel- és külföldi műipar, lámpa, díszmű- és bőrárúk főraktára.

Toronyórákat
legolcsóbban, legujabban és legjobban késziti:
Mayer Károly L.
óragyára,
Budapesten, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzékek bérmentve.

KERTÉSZ TÓDOR
bel- es külföldi müiparáruk raktára.
BUDAPEST
Dorottya-utcza 1. sz.
Kívánatra uj nagy képes árjegyzéket bérmentve küld.

Hoffmann és Schlosser
butorkereskedők, kárpitosok és diszitők
BUDAPESTEN,
IV. ker., Hatvani-utcza 11. szám, I. emelet,
(a Neruda-féle üzlet melletti palota).
Képes árjegyzékeket ingyen és bérm.

Legolcsóbb ezüst!
A királyi zálogházban nagyobb részletekben vásárolt régi ezüstöt eladok, latonkint 1 frt 5 kr.-tól kezdve följebb. Ugyszintén aranyneműek, drágakövek és órák, a legolcsóbb árakon, nálam folyton raktáron vannak.
HEUFFEL,
Koronaherczeg-utcza 7, az udvarban balra.

Fényképészeti készülékek és kellékek
legnagyobb és leggazdagabb raktára.
Árjegyzékek ingyen és bérmentve.
Eisenschiml és Wachtl
Budapest, Váczi-utcza 12.
Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62. sz.
Alapittatott 1856-ban.
Többször kitüntetve. — Telefon.

LATZKOVITS A.
(Budapest, váczi-utcza 22)
specialis készitője jó szabásu férfi-ingeknek dús választék franczia és angol férfi-divat- és finom szövött áru czikkekben.

KÖZPONTI
VÁLTÓ-ÜZLET RÉSZV.-TÁRSASÁG
IV., Bécsi-utcza 4. szám,
legelőnyösebben vesz és elad mindennemű értékpapirokat és pénznemeket.

BERÉNYI HENRIK
női ruha készitési terme.
Budapest,
Kristóf-tér 6. sz.,
ezelőtt *József-tér 14.*
Nádor-utcza sarkán.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:
Az Atlasz-család.
Regény.
Irta: Csiky Gergely.
Ára füz. 2 frt.

Hirdetések felvétetnek a „Vasárnapi Ujság" kiadóhivatalában, Budapest, IV. ker. Egyetem-utcza 4. szám alatt.

A folyó évi junius 5-én Budapesten megalakult

Magyar villamossági részvénytársulat

a nagyérdemü közönség tudomására hozza azt, hogy működését megkezdette.

A magyar villamossági részvénytársulat a «Ganz és Társa» vasöntő- és gépgyár részvénytársasággal kötött egyezmény alapján a «Ganz és Társa» czég- és Budapest fő- és székváros között a villamos világitás ügyében kötött szerződést átvette, s igy Budapest fő- és székvárosában az emlitett szerződés értelmében a villamos világitást és erőátvitelt a **magyar villamossági részvénytársulat** fogja szolgáltatni.

E czélra központi villamos telepe Budapesten, a külső váczi-uton épül és épitése annyira előre haladt, hogy a **magyar villamossági részvénytársulat** központi villamos telepe már a folyó év őszén üzembe vehető.

Ez okból a **magyar villamossági részvénytársulat** már most elvállalja a lakásoknak, üzleteknek, telepeknek és más helyiségeknek villamos világitásra vagy ipari erő-szolgáltatásra való belső berendezését, valamint elvállalja az általa épült, mint az esetleg más vállalkozók által netán már eszközlött villamos berendezéseknek a fő- és székváros balpartján épugy mint jobbpartján fektetendő kábelhálózatához leendő csatlását és a villamos áramnak annak idejében leendő rendes szolgáltatását.

A magyar villamossági részvénytársulat ügykörébe felvette továbbá azt, hogy Budapesten kivül, villamvilágitásra és központi villamtelepek felállitására más városokban és községekben is engedélyeket szerez és ott, a mennyiben a távvezetés szükséges, az általánosan kitünőnek elismert Ganz-féle transformator rendszert (Zipernowsky-Déry-Bláthy szabadalma) fogja alkalmazni. — Tervezetekkel és költségelőirányzatokkal, valamint netalán kivánt felvilágositásokkal szivesen szolgálunk.

Jelentkezések budapesti központi villamos telepünkhöz való csatlakozás iránt elfogadtatnak ideiglenes irodánkban

V., Thonet-udvar, II. em., II. lépcső,

nemkülönben Ganz és Társa czég városi irodájában, (Gizella-tér, Haas-féle palota.)

Wasmuth tyukszemgyűrű
az órában.

3×24 óra alatt eltávolit minden tyukszemet.
Egy óra ára **60** kr., vidékre **80** kr. beküldése mellett bérmentve küldetik. Magyarországi főraktár Budapest, Király-utcza 12. szám, **Török József** gyógyszertára.

Legjobb védőszer járványos betegségek ellen!

Előmozditja az emésztést. A köhögési ingert enyhiti.

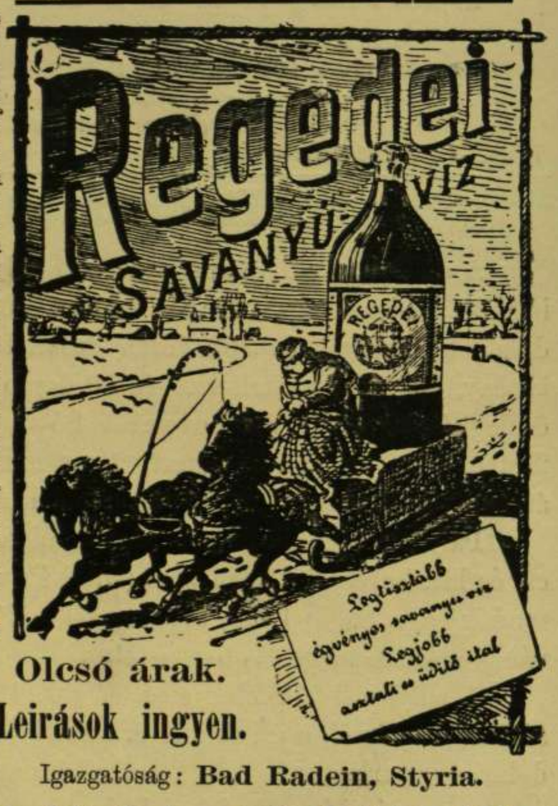

Olcsó árak.
Leirások ingyen.
Igazgatóság: **Bad Radein, Styria.**
Főraktár Budapest, V., Lipót-körút 21-a.

1893. julius. **199. sz.** 1893. julius.

BUDAPESTI SZEMLE

A M. Tud. Akadémia megbizásából szerkeszti
GYULAI PÁL.

TARTALOM:

Nemzeti szellem a philosophiában. (I.) — Alexander Bernáttól.
Gróf Batthyány Kázmér és emlékiratai. (II.) — Tóth Lőrincztől.
A művészi restauratio Olaszországban és a Rajna vidékén, tekintettel a pécsi székes-egyházra. — Gerecze Pétertől.
Egy szent. Elbeszélés. — Bourget Pál után, francziából — R. E.
Költemények. Tisza-vidéki dalok. — I—V. Gyulai Páltól.
Államcsiny Szerbiában. — Szokolay Kornéltól.
Értesitő. Magyarország földbirtokosai. — T. N. — Hanslick Görgeyről. — d. — Észrevételek a «Hét» válaszára. — n. — Uj magyar könyvek.

Megjelen évenkint 12-szer 10 ívnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 forint, félévre 6 frt.

Franklin-Társulat
magyar irod. intézet és könyvnyomda Budapesten.

SCHLICK féle vasöntőde és gépgyár részv.-társ. **BUDAPESTEN.**

Gyár és irodák: **VI. külső váczi-út.** Városi iroda és raktár: **Podmaniczky-utcza 14.** Fiók-raktár: **Kerepesi-út 77.**

Gőz- és járgány-cséplőkészületek,
számos első díjjal kitünt. Schlick-féle szab. 2 és 3 vasu ekék,
mélyitő és egyetemes aczél-ekék, 5159
eredeti SCHLICK- és VIDAT-féle
egyvasu ekék, talajmivelő eszközök,
valamint
Schlick-féle szab. **„HALADÁS"** sorbavető gépek,
Takarmánykészitő gépek, darálók, őrlőmalmok és mindennemű gazdasági gépek. Eredeti amerikai kévekötő és marokrakó arató-gépek és fűkaszáló gépek, szállitható mezei vasutak stb.
Előnyös fizetési feltételek. Legjutányosabb árak.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utcza 4. szám.)

31. SZÁM. 1893. BUDAPEST, JULIUS 30. 40. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt egész évre 12 frt, félévre — 6 » | Csupán a VASÁRNAPI UJSAG egész évre 8 frt, félévre — 4 » | Csupán a POLITIKAI UJDONSAGOK egész évre 5.—, félévre — 2.50 | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó

TOMPA MIHÁLY HALÁLÁNAK NEGYEDSZÁZADOS ÉVFORDULÓJÁN.

MA HUSZONÖT éve, hogy a magyar nemzet egyik legeredetibb és legnagyobb dalnoka, *Tompa* Mihály, hosszas szenvedés után elhunyt. A gömöri református egyházmegye f. évi ápr. 11-én tartott közgyűlésén elhatározta, hogy dicső emlékű papja halálának negyedszázados évfordulóját kegyelettel meg fogja ünnepelni és ez ünnepély fényét kiválóan emeli az, hogy Tompa hű barátja és költőtársa, *Lévay* József, személyesen jelenik meg alkalmi költeményével adózni az elhunyt feledhetetlen emlékezetének, nemkülönben, hogy a tiszáninneni református egyházkerület elöljárósága, *Kun* Bertalan püspök vezetése alatt, teljes számban vesz részt az ünnepélyen.

Mikor 1847-ben a gömöri református egyházmegye kebelébe lépett a költő, némi pesszimizmussal, tán a pillanatnyi csüggedés hatása alatt elkeseredve, írta fenkölt lelkű barátnéjához, Bónis Pogány Karolinához: «Pályám társai meg nem értenek, Szívök hozzám fagyos, vagy lágymeleg.» E keserü vádat később többször volt oka Tompának visszavonni, mert paptársai szívök szeretetével ölelték magukhoz; tisztelettel, hódolattal tekintettek reá, megválasztották egyházmegyei tanácsbirónak is. Halála után egész Tompa-kultuszt teremtettek; hagyatékait, melyekről kötetekre menő van már az esperesi székhelyen, Tornallyán, szorgosan gyüjtik, s szelleme iránti nagyrabecsülésüknek fényes tanujele e mai kegyeletteljes emlékünnepély is.

Tompa élete folyását, mely távol az irodalmi központtól, hanvai falusi magányában zajtalan volt, igen szépen megírta Szász Károly, Tompa összes költeményeinek 1870-ben megjelent négy kötetes kiadásában. Ezúttal a kegyeletes emlékünnepély alkalmából csak röviden érintjük élete főbb eseményeit, s inkább *hanvai* lakására, halálára, temetésére s az ezután őt illetőleg felmerült nevezetesebb mozgalmakra terjeszkedünk ki, nehány kevésbbé ismert adat fölhasználásával.

Tompa Mihály 1817 szeptember 28-dikán Rimaszombatban született. Öt éves korában mint félárva került nagyatyjához Igriczi borsodmegyei faluba. Itt Bihari György fiatal rektor felismerte tehetségét s rávette nagyszüleit, hogy küldjék a sárospataki kollégiumba, hová az 1832/3-dik tanévre iratkozott be a grammatikai osztályba, s ott végezte alsó és felső tanulmányait is. Tanárai voltak az alsóbb osztályokban: Károlyi István, Bakó Dániel, Csoma Mihály, Majoros András; *tógátus* korában pedig Gortvay János, Szeremlei Gábor, Anti János, Miklós László, Apáthy János, Soltész János, Futó Dániel, Hallgató István, Hegedüs László. Tanulótársai közül ma már csak öten vannak életben, kik Pethő Zsigmond, nagy-kállói ügyvéd vezetése alatt az ünnepélyen szintén résztvesznek s kegyeletök jeléül koszorút helyeznek a dicső társ sírkövére.

Tompa költői lelke a pataki ifjúságnak még 1832-ben Szemere Bertalan és társai által alapitott, u. n. *Szépműegyletében* kapott lángot, melynek 1839-ben lett tagja, s melynek nyilvános üléseit több éven keresztül emelte szép költeményeivel.

Az iskolából 1844-ben kikerülve, miután több helytt nevelősködött, ügyvéd akart lenni, de belátta, hogy az a pálya nem neki való, s csakhamar a csendes, nyugalmas papi pályához fordult, melyet ő szívéből szeretett, s honnan a zajos világba többé nem vágyakozott. 1847-ben szülőmegyéjének egy kis faluja, *Beje* hívta meg lelkészül, onnan két év mulva *Kelemérbe* ment, hol boldog családot alkotott, nőül vevén egy

1855-ben készült rajz után

TOMPA MIHÁLY.